

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

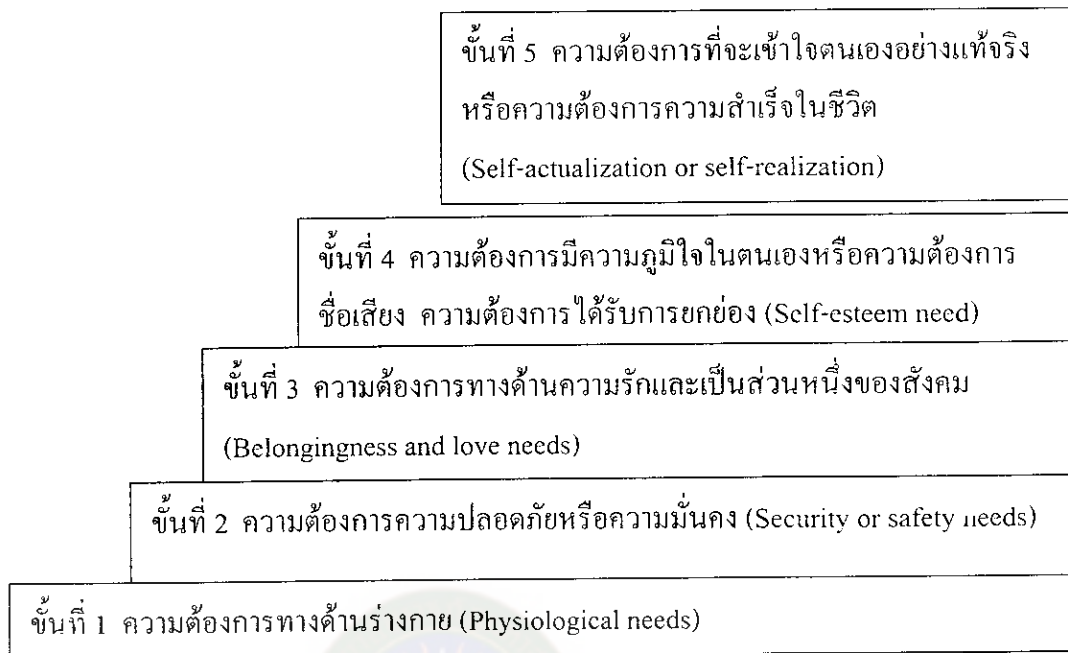
ในการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาของผู้พิการที่กู้เงินกองทุนสมรรถภาพคนพิการ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
2. แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ
3. แนวคิดด้านสิทธิของคนพิการ
4. แนวคิดด้านสิทธิของคนพิการในประเทศไทย
5. แนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพสำหรับคนพิการ
6. แนวคิดการทำงานของคนพิการ
7. แนวคิดด้านการสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการ
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
9. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ

1. ทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์

ทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับการจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's General Theory of Human Motivation) เป็นทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ ของมนุษย์โดยตั้งสมมุติฐานว่า มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอไม่มีสิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว ความต้องการสิ่งอื่น ๆ ก็จะเกิดขึ้นมาอีก ความต้องการของมนุษย์อาจจะซ้ำซ้อน ความต้องการอย่างหนึ่งอาจจะยังไม่ทันหมดไป ความต้องการอีกอย่างหนึ่งก็อาจเกิดขึ้นได้ ความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ซึ่งแบ่งเป็น 5 ขั้นดังนี้ (นพรัตน์ สกกุลเตียว, 2537 : 53-54)



แผนภูมิที่ 1 ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ ตามแนวคิดของมาสโลว์
(นพรัตน์ สกุศลเดิว. 2540 : 51)

จากแผนภูมิที่ 1 ตามแนวคิดของมาสโลว์ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอด เช่น ความต้องการในเรื่องอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน และความต้องการทางเพศ ฯลฯ ความต้องการทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคน ก็ต่อเมื่อความต้องการทางด้านร่างกายยังไม่ได้รับการตอบสนองเลย

1.2 ความต้องการความปลอดภัยหรือความมั่นคง (Security or safety needs) ถ้าหากความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการในขั้นต่อไปที่สูงขึ้น คือ ความต้องการทางด้านความปลอดภัยหรือความมั่นคงต่าง ๆ ความต้องการทางด้านความปลอดภัยเป็นเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับร่างกาย ความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจ ส่วนความมั่นคงนั้นหมายถึง ความต้องการความมั่นคงในการดำรงชีพ เช่น ความมั่นคงในหน้าที่การงาน สถานะภาพทางสังคม

1.3 ความต้องการทางด้านความรักและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Belongingness and love needs) ภายหลังจากที่คนได้รับการสนองในสองขั้นดังกล่าวแล้ว ก็จะมีความต้องการที่สูงขึ้น คือ ความต้องการทางด้านสังคมจะเริ่มเป็นสิ่งจูงใจ ที่สำคัญต่อพฤติกรรมของคน ความต้องการทางด้านนี้เป็นความต้องการเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันและการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นและมีความรู้สึกว่าตนเองนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคมอยู่เสมอ

1.4 ความต้องการมีความภูมิใจในตนเอง (Self-esteem need) ความต้องการขั้นต่อมาจะเป็นความต้องการที่ประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้คือ ความมั่นใจในตนเองในเรื่องความสามารถ ความรู้ และความสำคัญในตัวของตนเอง รวมตลอดทั้งความต้องการที่จะมีฐานะเด่น เป็นที่ยอมรับของคนอื่น หรืออยากที่จะให้บุคคลอื่นยกย่องสรรเสริญในความรับผิดชอบ ในหน้าที่การงาน การดำรงตำแหน่งที่สำคัญในองค์การ

1.5 ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-actualization or Self-realization) ลำดับขั้นตอนความต้องการที่สูงสุดของมนุษย์ก็คือ ความต้องการที่อยากจะ "ได้รับผลสำเร็จในชีวิตตามนึกคิดหรือความคาดหวัง ทะเยอทะยานใฝ่ฝันภายหลังจากที่มนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการทั้ง 4 ขั้นอย่างครบถ้วน แล้วความต้องการในขั้นนี้จะเกิดขึ้น และมักจะเป็นความต้องการที่เป็นอิสระ เฉพาะแต่ละคนซึ่งต่างก็มีความนึกคิดใฝ่ฝันอยากที่จะประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนคาดฝันไว้สูงส่งในทัศนะของตน

แต่ละความต้องการในทฤษฎีของมาสโลว์นี้จะมีต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิตของบุคคลและบุคคลจะต้องได้รับการตอบสนองในความต้องการขั้นต้นหรือขั้นต่ำกว่าเสียก่อน จึงจะเกิดความต้องการในขั้นสูงต่อไป

2. แนวคิดความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์

โนลล์ (Noll) นักการศึกษาชาวอเมริกัน ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ แยกเป็น 6 ด้าน คือ (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ. 2548 : 3)

- 2.1 ความต้องการทางกายภาพ (Physical needs)
- 2.2 ความต้องการในความเจริญงอกงาม (Growth needs)
- 2.3 ความต้องการได้รับความมั่นคงปลอดภัย (Needs for security)
- 2.4 ความต้องการได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ (Needs for new experience)
- 2.5 ความต้องการทางจิตใจและอารมณ์ (Needs for affection)
- 2.6 ความต้องการได้รับการยกย่อง (Needs for recognition)

คิตต์ (Kidd) เน้นถึงความต้องการเฉพาะของผู้ใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยความต้องการด้านต่าง ๆ คือ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว ต้องการเป็นผู้บริโภคและการยังชีพ ต้องการมีความสัมพันธ์ทางสังคม ต้องการมีอาชีพ มีความบันเทิงและความต้องการที่จะมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางใจ (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ. 2548 : 5)

จะเห็นได้ว่า มาสโลว์ โนลล์ และคิตต์ ได้กล่าวถึงความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ไว้คล้ายกัน ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม แตกต่างกันตรงการจำแนกเท่านั้น

แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ

1. ความหมายของคนพิการ

มีผู้ให้ความหมายของคนพิการไว้ดังนี้ คือ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2546 : 3) คนพิการคือบุคคลซึ่งความสามารถถูกจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน และการมีส่วนร่วมทางสังคมได้โดยวิธีการทั่วไป เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญาหรือการเรียนรู้ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิต และมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ (2540 ข : 1) ได้ให้ความหมายคนพิการหมายถึง คนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ (2540 ก : 7) กล่าวว่าไว้ว่า องค์การอนามัยโลก ได้กล่าวถึงความพิการไว้ว่าเป็นความเสียหายเปรียบของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เกิดจากความชำรุด หรือความสามารถบกพร่อง เป็นผลทำให้บุคคลนั้นไม่อาจแสดงบทบาทหรือทำอะไรให้เหมาะสมสอดคล้องได้ตามวัย เพศ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

จอร์จตัน ผ่องแผ้ว (2535 : 5) กล่าวว่า คนพิการตามความหมายขององค์การสหประชาชาติ คือ บุคคลผู้มีความพิการตลอดไปและพิสูจน์ได้ชัดเจนจะพิการ โดยลักษณะใดก็ตามทำให้ไม่สามารถทำงานได้ หรือสูญเสียความสามารถในการทำงาน และนอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงคนพิการตามความหมายขององค์การแรงงานระหว่างประเทศว่า (ILO) หมายถึง บุคคลซึ่งเสื่อมสมรรถภาพและโอกาสที่จะทำงานประกอบอาชีพ อันเป็นผลเนื่องมาจากความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ

จากความหมายต่างๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า คนพิการ หมายถึง ผู้ซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย สมอง และจิตใจ จนไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และดำเนินชีวิตเช่นเดียวกับคนปกติได้

2. ความหมายของความพิการ

องค์การอนามัยโลก (1994 :18 : อ้างถึงใน ขนิษฐา เทวินทรภักดี. 2540 : 4-7) ได้ให้คำจำกัดความของคำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความพิการไว้ ดังนี้

อิมแพ้เมนต์ (Impairment) หมายถึง การสูญเสียแขนขา อวัยวะหรือโครงสร้างอื่นของร่างกาย หรือความผิดปกติทางจิตใจ ซึ่งความบกพร่องนี้แสดงถึงภาวะทางสรีระภายนอกในระดับของอวัยวะ

ดิซะบิลิตี้ (Disability) คือ ความจำกัด หรือการไร้ความสามารถที่จะทำกิจกรรมตามความคาดหวังที่คนปกติทำได้ซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจากความบกพร่อง และความพิการนี้อาจจะเป็นในลักษณะชั่วคราวหรือถาวรก็ได้ อาจจะดีขึ้นหรือเลวลงก็เป็นได้ โดยขึ้นอยู่กับความบกพร่องนั้น ๆ และตัวบุคคลนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวข้องกับความรู้สึกและจิตใจ ดังนั้น ความพิการจะเชื่อมโยงกับความสามารถในการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน

แฮน-ดิเค็ป (Handicap) หมายถึง การเสียเปรียบซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องหรือความพิการทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งจำกัดหรือกีดกันบทบาทของบุคคลที่ควรจะมีโอกาสและมีส่วนร่วมในสังคมเช่นคนทั่วไป ฉะนั้นคำว่า “ความเสียเปรียบ” จะเป็นเรื่องของค่านิยมที่มีต่อสถานภาพหรือประสบการณ์ของบุคคลนั้นซึ่งแตกต่างจากเกณฑ์ของสังคม บุคคลที่เกิดความบกพร่องหรือความชำรุด และหรือการไร้ความสามารถจะทำให้บุคคลนั้นไม่อาจแสดงบทบาทหรือการกระทำที่เหมาะสมสอดคล้องตามวัย เพศ สังคม และวัฒนธรรมนั้น ๆ ได้

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า ดิซะบิลิตี้ (Disability) หมายถึง ความสามารถในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดลดลง อันเนื่องมาจากความบกพร่องทางร่างกาย เช่น แขนขาด ขาขาด นิ้วด้วน ตาบอด หรือเนื่องมาจากความบกพร่องทางพฤติกรรม เช่น ปัญหาคาเรียนรู้ทางสติปัญญา หรือประสาทรับรู้ ดิซะบิลิตี้ (Disability) เป็นความพิการที่สามารถวัดได้ เช่น คนนิ้วขาดอาจใช้มือนั้นไม่ได้เต็มที่ คนขาถีบ คนขาด้วน ไม่สามารถเดินได้ คนตาบอด ไม่สามารถอ่านหนังสือแบบที่คนตาดีทั่วไปอ่านได้ เป็นต้น จึงทำให้บุคคลพิการไม่สามารถทำบางสิ่งบางอย่างเท่าที่คนปกติทั่วไปสามารถทำได้

จากความหมายข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ความพิการทำให้หมดสมรรถภาพการทำงาน หรือการช่วยเหลือตนเองไม่ได้ในบางเรื่องเท่านั้น แต่ในอีกหลาย ๆ ด้าน ความสามารถยังมีอยู่ครบบริบูรณ์ ดังนั้นความหมายของความพิการและข้อเท็จจริงของบุคคลพิการ จึงไม่อาจกล่าวได้ว่าบุคคลพิการไร้ความสามารถโดยสิ้นเชิง เพียงแต่ถ้าให้โอกาสในการฟื้นฟูสมรรถภาพ ให้การยอมรับและให้งานที่เหมาะสมกับสภาพความพิการแล้ว บุคคลพิการก็จะสามารถช่วยเหลือตนเองได้ และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับคนปกตินั่นเอง

3. สาเหตุของความพิการ

คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญองค์การอนามัยโลก (WHO expert committee) ได้จำแนกลักษณะและสาเหตุของความพิการไว้ ดังนี้

3.1 ความพิการแต่กำเนิด มีสาเหตุทั้งจากกรรมพันธุ์ และไม่ใช้กรรมพันธุ์ ดังนี้

1) สาเหตุจากกรรมพันธุ์ เกิดจากความผิดปกติของโครโมโซมเพศ ทำให้เกิดความพิการตัวเต็ม คอสั้น เป็นต้น หรือเกิดจากโครโมโซมที่เพิ่มขึ้นผิดปกติ เช่น สมอลเจอร์แมนโตซ่า ปัญญาอ่อน

2) สาเหตุที่ไม่ใช้กรรมพันธุ์ อาจเกิดจากการติดเชื้อหัดเยอรมันขณะมารดาตั้งครรภ์จะเกิดความพิการ คือ เป็นต่อกระดูก โรคหัวใจ สมอลเลียม เป็นต้น การกินยาแก้แพ้ ชาติโดไมด์ในระหว่างตั้งครรภ์ ทำให้เด็กที่เกิดมาแขนขาด้วน การติดเชื้อหัดเยอรมันระหว่างอยู่ในครรภ์มารดาทำให้เด็กปัญญาอ่อน หรือการที่มารดาได้รับรังสีเมื่ออายุครรภ์ต่ำกว่า 6 เดือน จะทำให้เด็กที่เกิดมาสมอลเล็กกว่าปกติ นอกจากนี้ยังมีสาเหตุที่เกิดจากความผิดปกติต่าง ๆ ในระหว่างคลอดด้วย

3.2 โรคติดต่อทำให้เกิดความพิการได้หลายทาง เช่น กามโรค โรคเรื้อน วัณโรค ไขสันหลังอักเสบ ทำให้กล้ามเนื้อลีบหรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าโปลิโอ

3.3 โรคที่ไม่ติดต่อ ได้แก่ โรกระบบการเคลื่อนไหว เช่น ปวดหลัง ปวดข้อ ความพิการจากกระดูก กล้ามเนื้ออัมพาต โรคหัวใจ โรคปอด โรคความดันโลหิตสูง โรคมาหาวาน ซึ่งอาจทำให้ต้องตัดแขนหรือขา เป็นต่อกระดูกจนถึงขั้นตาบอด โรคมะเร็ง โรคลมชัก เป็นต้น

3.4 โรคจิตชนิดต่าง ๆ เช่น โรคประสาทซึมเศร้า โรคประสาทชนิดย้ำคิดย้ำทำ

3.5 โรคพิษสุราเรื้อรังและการติดสารเสพติดต่าง ๆ

3.6 อุบัติเหตุต่าง ๆ จากการจราจรทั้งทางบกและทางน้ำ ทางอากาศและอุบัติเหตุจากการทำงานในบ้าน โรงเรียน ภัยสงคราม การทะเลาะวิวาท และการก่อการร้าย

3.7 ภาวะทุพโภชนาการ การขาดสารอาหารเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความพิการ เช่น ตาบอด สมองพิการตั้งแต่วัยในครรภ์ในเด็กแรกเกิด และในระยะเวลาที่เด็กกำลังเจริญเติบโต

3.8 สาเหตุอื่น ๆ ได้แก่

1) สิ่งแวดล้อม เช่น การได้รับพิษไฮโปรทเธอร์มิก ทำให้ปัญญาอ่อน การได้ยินเสียงอึกทักเป็นประจำทำให้ประสาทหูเสีย การรับสารตะกั่วเข้าสู่ร่างกายเป็นระยะเวลานานจะทำให้กล้ามเนื้อลีบและกลายเป็นอัมพาตได้

2) การฆ่าตัวตายแต่ไม่ตาย เช่น การผูกคอตายทำให้ออกซิเจนไปเลี้ยงสมองไม่เพียงพอส่งผลให้เป็นอัมพาต

3) คดีอาชญากรรม เช่น ถูกยิงตรงใจประสาทสันหลังทำให้เป็นอัมพาต

4) จากการรักษาพยาบาลที่ไม่ถูกวิธี เช่น กินยาผิด ฉีดยาผิด

จากสาเหตุที่กล่าวมาทั้ง 8 ข้อ ทำให้เกิดความพิการต่อระบบต่าง ๆ ของร่างกาย

คือ

1) ระบบการเคลื่อนไหว แขนขา ซึ่งประกอบด้วยความพิการทางกระดูกข้อ และประสาทที่บังคับการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ รวมทั้งการสูญเสียอวัยวะแขนและขาด้วย

2) ระบบรับรู้ความรู้สึก โดยเฉพาะการเห็นและการได้ยิน เช่น ตาบอด ทั้ง 2 ข้าง หูหนวก เป็นไป

3) ระบบสมองและประสาท เช่น เป็นโรคจิต สมองพิการ โรคพิษสุราเรื้อรัง และโรคติดยา ซึ่งมีผลต่อสมองและประสาทด้วยเช่นกัน

4) ความพิการอื่น ๆ เช่น เท้าปากแห้ง และพิการซ้ำซ้อนต่าง ๆ อาทิ แขนขาพิการ และปัญญาอ่อน ตาบอดร่วมกับปัญญาอ่อน

4. ผลกระทบของความพิการ

รวมพร ถาวรอนุกุลกิจ (2538 : 32-33) กล่าวถึง ความพิการที่เกิดขึ้นจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ผลกระทบต่อตัวคนพิการด้านร่างกายต้องสูญเสียส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย ทำให้เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน มีผลกระทบต่อจิตใจและพฤติกรรม ทำให้สูญเสียบุคลิกภาพ ด้านจิตใจทำให้เกิดความเครียด วิตกกังวล ขาดความเชื่อมั่นในการดำรงชีวิต รู้สึกมีปมด้อย อับอายไม่กล้าออกไปสู่สังคมภายนอก

4.2 ผลกระทบต่อครอบครัวมีผลต่อสมาชิกในครอบครัวทั้งทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม ครอบครัวจะมีความรู้สึกอับอายไม่อยากจะให้ใครทราบว่าในครอบครัว มีคนพิการรู้สึกว่าเป็นเวรกรรมเป็นปมด้อยของครอบครัวนั้น ๆ นอกจากนี้คนพิการยังเป็นภาระในด้านเศรษฐกิจของครอบครัวทำให้ครอบครัวต้องสูญเสียแรงงานไป และยังเป็นภาระในการต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาพยาบาลสำหรับคนพิการ โดยเฉพาะถ้าคนพิการนั้นไม่สามารถฟื้นฟูสภาพอีกต่อไปแล้วจะเป็นภาระต่อครอบครัวนั้นไปตลอดชีวิต สมาชิกในครอบครัวจะมีสุขภาพจิตที่ไม่ดีจากอารมณ์ที่แปรปรวนง่ายของคนพิการ เนื่องจากคนพิการอาจเกิดความหงุดหงิด โดยเฉพาะคนพิการทางจิตจะทำให้สมาชิกในครอบครัว มีสุขภาพจิตที่ไม่ดีตามไปด้วย

4.3 ผลกระทบต่อชุมชนและสังคม ถ้าหากชุมชนหรือสังคมที่มีคนพิการอาศัยอยู่และไม่เข้าใจคนพิการคิดว่าคนพิการเป็นปัญหาของครอบครัวนั้น ๆ แสดงความรังเกียจและรู้สึกว่าคนพิการเป็นบุคคลที่ไม่มีประโยชน์ เป็นผู้ที่ทำให้ชุมชนและสังคม ไม่สามารถพัฒนาได้เท่าที่ควรจะเป็น ทำให้ขาดความตระหนักในการช่วยกันดูแลคนพิการ และช่วยกันป้องกันการเกิดความพิการที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตก็จะทำให้ชุมชนและสังคมนั้น ๆ มีคนพิการเพิ่มขึ้น และจะเกิดผลกระทบต่อไปยังประเทศชาติทำให้ประเทศต้องสูญเสียงบประมาณจำนวนมากในการให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการที่มีจำนวนสูงมากขึ้นไปด้วย

ถึงแม้ว่าผลกระทบของความพิการจะส่งผลกระทบต่อบุคคลที่พิการเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ แต่คนพิการก็ยังเป็น “คน” คนหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากร ที่มีค่าและสามารถจะพัฒนาได้ สามารถทำประโยชน์ให้แก่ครอบครัว สังคมได้ ถ้าหากได้รับการดูแล บำบัดรักษา ปรับสภาพด้วยวิธีการฟื้นฟูสภาพในแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยเฉพาะหากได้รับการดูแลฟื้นฟูสมรรถภาพเสียตั้งแต่แรกเริ่มก็จะทำให้คนพิการสามารถกลับไปประกอบอาชีพเพื่อช่วยเหลือตนเอง ไม่เป็นภาระต่อครอบครัวและสังคมต่อไป

แนวคิดด้านสิทธิของคนพิการ

องค์การสหประชาชาติ (1994 : 11 : อ้างถึงใน ระกัทธ์ วงษ์ภักดี. 2542 : 45) ได้ให้แนวคิดด้านสิทธิของคนพิการซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานว่า คนพิการเป็นสมาชิกของสังคมเช่นเดียวกับบุคคลอื่น และมีสิทธิที่จะอยู่อาศัยในชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเอง และควรได้รับการสนับสนุนตามความต้องการที่จำเป็น ภายใต้โครงสร้างปกติของสังคมในด้านการศึกษา สาธารณสุข การจ้างงานและบริการสังคม เมื่อคนพิการได้รับสิทธิอันเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในสังคมแล้ว

คนพิการควรมีบทบาทหน้าที่ที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่นด้วย เพราะเมื่อคนพิการได้รับสิทธิต่าง ๆ สังคมควรเพิ่มความคาดหวังที่มีต่อคนพิการไว้สูงขึ้นจากเดิม กระบวนการในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจภายหลังจากที่ได้รับทราบข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับทางเลือกที่เหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาชีพอย่างครบถ้วนชัดเจนแล้ว ส่วนเรื่องอื่น ๆ แม้ไม่ใช่ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคนพิการโดยตรง แต่จะส่งผลกระทบต่อคนพิการ ในฐานะประชากรกลุ่มหนึ่งของสังคม ซึ่งจะต้องร่วมปฏิบัติและร่วมรับผลที่เกิดขึ้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ควรรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคนพิการด้วย

ในการป้องกันคุ้มครองและดำเนินการเพื่อให้หลักการเรื่องสิทธิของคนพิการ มีความชัดเจนและเกิดผลเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ องค์กรของคนพิการจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะดำเนินการ ซึ่งสหประชาชาติได้แนะนำแนวทางที่จะช่วยส่งเสริมบทบาทขององค์กรดังกล่าว ไว้ในกฎข้อที่ 18 แห่งกฎมาตรฐานว่าด้วยการสร้างความเสมอภาคทางโอกาสให้แก่คนพิการ ดังนี้

1. รัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนทางเศรษฐกิจและด้วยวิธีการอื่น ๆ เพื่อเสริมความเข้มแข็งให้แก่องค์กรคนพิการ สมาชิกในครอบครัว และ/หรือ ผู้พิทักษ์สิทธิประโยชน์ รัฐควรจะตระหนักว่าองค์กรเหล่านี้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายด้านความพิการทั้งสิ้น
2. รัฐควรมีการติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่องกับองค์กรของคนพิการและประกันว่าองค์กรของคนพิการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายของรัฐบาล
3. บทบาทขององค์กรของคนพิการ ได้แก่ การระบุความต้องการจำเป็น และลำดับความสำคัญ การเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน และประเมินผลการบริการ และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของคนพิการ การส่งเสริมให้สาธารณชน ตระหนักในปัญหาความพิการ ตลอดจนการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
4. ในฐานะที่องค์กรของคนพิการเป็นกลไกที่จะทำให้เกิดการช่วยเหลือตนเอง ในหมู่คนพิการ องค์กรของคนพิการต้องจัดและสนับสนุนให้คนพิการมีโอกาสในการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการช่วยเหลือกันเองในระหว่างสมาชิก ตลอดจนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันด้วย
5. องค์กรของคนพิการ สามารถแสดงบทบาทการเป็นที่ปรึกษาได้ในหลาย ๆ ด้าน เป็นต้นว่า เป็นผู้แทนถาวรในคณะกรรมการขององค์กรที่รัฐบาลเป็นผู้ให้งบประมาณ สนับสนุนร่วมอยู่ในคณะกรรมการบริหารของทางราชการ และให้ความรู้ความเชี่ยวชาญในการดำเนินโครงการต่าง ๆ

6. บทบาทขององค์กรของคนพิการ ในฐานะที่ปรึกษาควรดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาและให้การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและข้อมูลข่าวสาร ระหว่างรัฐและองค์กรของคนพิการ

7. องค์กรของคนพิการ ควรเป็นผู้แทนถาวรอยู่ในคณะกรรมการประสานงานระดับชาติด้านความพิการหรือองค์กรที่มีลักษณะเดียวกัน

8. บทบาทขององค์กรของคนพิการ ในท้องถิ่น หรือชุมชน ควรได้รับการพัฒนา และเสริมสร้างให้เข้มแข็งเพื่อประกันว่า องค์กรของคนพิการสามารถส่งผลกระทบต่อกิจกรรมใด ๆ ที่เกิดขึ้นในระดับชุมชน

แนวคิดด้านสิทธิคนพิการในประเทศไทย

งานด้านคนพิการในประเทศไทยได้มีการดำเนินงานภายใต้กรอบแนวคิดที่แตกต่างกันไปในแต่ละด้าน แต่ในช่วงเวลาเกือบทศวรรษที่ผ่านมาบรรดาองค์กรต่าง ๆ ของคนพิการ เริ่มมีความเข้มแข็งและเข้าไปมีบทบาทในงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการมากขึ้น ไม่เพียงแต่ในเรื่องการร้องขอ หรือเสนอความต้องการเท่านั้น แต่ในหลายโอกาส มีส่วนร่วมกำหนดหลักการสำคัญซึ่งมีผลต่อการพัฒนางานด้านคนพิการในประเทศไทย ให้ก้าวเข้าสู่การดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิดด้านสิทธิของคนพิการ ซึ่งสอดคล้องกับกระแสความตื่นตัวด้านสิทธิมนุษยชนในสังคมและกระแสการพัฒนางานด้านคนพิการในนานาอารยประเทศ โดยมีการดำเนินงานในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นับเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทยที่มีบทบัญญัติสำหรับคนพิการ โดยเฉพาะเพื่อเป็นการขจัดข้อจำกัดต่าง ๆ ที่กีดกันการใช้สิทธิและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนพิการ มีสาระสำคัญดังนี้

มาตรา 4 สักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับการคุ้มครอง

มาตรา 10 วรรค 2 การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

มาตรา 30 บัญญัติไว้ว่าบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับการคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่าง ในเรื่องสภาพทางกายภาพ หรือสุขภาพจะกระทำมิได้

มาตรา 55 บัญญัติไว้ว่าบุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ

มาตรา 80 บัญญัติไว้ว่ารัฐต้องสงเคราะห์ผู้พิการหรือทุพพลภาพให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพึ่งตนเองได้

ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย พ.ศ. 2541 ได้เรียกร้องให้คณะรัฐมนตรีให้การรับรองปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อ วันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2541 โดยในข้อที่ 7 แห่งปฏิญญาดังกล่าว ได้ระบุสิทธิในการฝึกอาชีพและการมีงานทำ ของคนพิการไว้ดังนี้ คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ การประกอบอาชีพทุกประเภท ได้รับการจ้างงาน หรือว่าจ้างเข้าทำงานตามความต้องการและ ความสามารถ โดยได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการได้รับความก้าวหน้า รวมทั้งได้เข้าร่วมเป็น สมาชิกสภาพแรงงานโดยไม่มีกรกีดกันหรือเลือกปฏิบัติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542 : 5) ได้กำหนดประเด็น ด้านสิทธิทางการศึกษาของคนพิการไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่ง ปรากฏว่ามีการกำหนดประเด็นดังกล่าวไว้ใน มาตรา 10 วรรค 2 และวรรค 3 ดังนี้ การจัด การศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและอารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือ ไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษา ขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรค 2 ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการ และ ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง และได้ ผลักดันให้รัฐเร่งรณรงค์ เกี่ยวกับสิทธิทางการศึกษาของคนพิการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติ อนุมัติให้ พ.ศ. 2542 เป็นปีการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่ง ดำเนินการรับรองสิทธิทางการศึกษาของคนพิการ ภายใต้นโยบายและคำขวัญที่ว่า “คนพิการ ทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน”

พระราชบัญญัติสภาพาถาบลและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 มาตรา 67 (6) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้ ส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2547 : 23)

สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ (2540 ก : 6) เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 จึงได้ระบุให้กระทรวงหลักที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการคนพิการ เป็นผู้ออกกฎกระทรวง เพื่อกำหนดรายละเอียดการให้บริการ ให้สอดคล้องกับสภาพความจำเป็นกับปัญหาและความต้องการที่เหมาะสมกับสภาพทางสังคมและความเป็นไปได้ ตามความรับผิดชอบของกระทรวงนั้น ๆ กระทรวงหลักที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ขณะนี้กฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และมีผลบังคับใช้แล้วจำนวน 4 เรื่อง ดังนี้

1. กฎกระทรวงเรื่องกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ พ.ศ. 2537

ออกโดยกระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ. 2540 ก : 13-18) ซึ่งแบ่งประเภทคนพิการตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 เป็น 5 ประเภท ได้แก่

1.1 คนพิการทางการมองเห็น ได้แก่ คนที่มีสายตาง้างที่ต่ำกว่าเมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้วมองเห็นน้อยกว่า 6/18 หรือ 20/70 ลงไป จนมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่าง หรือ คนที่มีลานตาแคบกว่า 30 องศา

1.2 คนพิการทางการได้ยินหรือการสื่อสารความหมาย ได้แก่ คนที่ได้ยินเสียงที่ความถี่ 500 เฮิรตซ์ หรือ 200 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ตีกว่าที่มีความดังเฉลี่ยดังต่อไปนี้

1.2.1 สำหรับเด็กอายุไม่เกิน 7 ปี เกิน 40 เดซิเบลขึ้นไป จนไม่ได้ยินเสียง

1.2.2 สำหรับคนทั่วไปเกิน 55 เดซิเบลขึ้นไปจนไม่ได้ยินเสียง หรือ

คนที่มีความผิดปกติ หรือความบกพร่องในการเข้าใจ หรือการใช้ภาษาพูดจนไม่สามารถสื่อความหมายกับคนอื่นได้

1.3 คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ คนที่มีความปกติ หรือความบกพร่องของร่างกายที่เห็นได้ อย่างชัดเจนและไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักในชีวิต

ผลสมมติมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ประจำวันได้หรือ คนที่มีการสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหวมือ แขนขาหรือลำตัว อันเนื่องมาจากแขนหรือขาขาด อัมพาตหรืออ่อนแรง โรคข้อหรืออาการปวดเรื้อรังรวมทั้งโรคเรื้อรังของระบบการทำงานของร่างกายอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวัน หรือดำรงชีวิตในสังคมเชิงคนปกติได้

1.4 คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติ หรือความบกพร่องทางจิตใจหรือสมองในส่วนของความรู้ อารมณ์ ความคิด จนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมที่จำเป็นในการดูแลตนเองหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่น

1.5 คนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติ หรือความบกพร่องทางสติปัญญาหรือสมองจนไม่สามารถเรียนรู้ด้วยวิธีการศึกษาปกติได้

สำหรับคนพิการที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องดังที่กล่าวมาข้างต้น ในแต่ละประเภทนั้นจะมีสิทธิได้รับประโยชน์ ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้ต่อเมื่อสิ้นสุดการรักษาพยาบาลตามปกติแล้ว แต่ความผิดปกติหรือความบกพร่องดังกล่าวยังคงมีอยู่

ในการรับสิทธิตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 นั้นคนพิการจะต้องได้รับการจดทะเบียนคนพิการ โดยให้แพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม สังกัดโรงพยาบาลของกระทรวง ทบวง กรม โรงพยาบาลของรัฐวิสาหกิจและโรงพยาบาลอื่น ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด เป็นผู้วินิจฉัยความพิการ ทั้งออกเอกสารรับรองความพิการ ตามแบบที่กำหนดท้ายกฎกระทรวงเรื่องกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ พ.ศ. 2537

2. กฎกระทรวงเรื่อง กำหนดบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และค่าอุปกรณ์เพื่อปรับสภาพทางร่างกาย

ออกโดยกระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, 2540 ก : 19-21) ซึ่งระบุว่าคนพิการที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว จะได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพในการตรวจวินิจฉัย การให้คำปรึกษาแนะนำ การให้ยา การศัลยกรรม กายภาพบำบัด การพยาบาลเวชกรรมฟื้นฟู กิจกรรมบำบัด จิตบำบัด สังคมสงเคราะห์และสังคมบำบัด การแก้ไขการพูด การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการได้ยินและการสื่อความหมายและการให้อุปกรณ์หรือเครื่องช่วยคนพิการตามความเหมาะสมโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ซึ่งต้องใช้บริการจากสถานพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุข หรือสถานพยาบาลของกระทรวง ทบวง กรม หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือรัฐวิสาหกิจที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด

การจดทะเบียนคนพิการเป็นขั้นตอนหนึ่งในการให้ได้มาซึ่งสิทธิ ในด้านการสงเคราะห์ การฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านต่างๆ และพัฒนาของคนพิการ ในการจดทะเบียนคนพิการนั้น มีระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ว่าด้วยการจดทะเบียนคนพิการ พ.ศ. 2537 ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการจดทะเบียน การกำหนดสิทธิ การเปลี่ยนแปลงสิทธิ และการขอสถานะสิทธิของคนพิการ

คนพิการที่ประสงค์จะได้รับสิทธิในการสงเคราะห์ การพัฒนาและการฟื้นฟูสมรรถภาพตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องยื่นขอจดทะเบียนคนพิการต่อนายทะเบียนกลาง ณ สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการหรือนายทะเบียนจังหวัด ณ สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดที่ตนมีภูมิลำเนาอยู่ ในกรณีที่คนพิการเป็นผู้เยาว์ คนเสมือนไร้ความสามารถหรือคนไร้ความสามารถ หรือในกรณีที่คนพิการมีสภาพความพิการขั้นไม่สามารถไปจดทะเบียนด้วยตนเองได้ ผู้ปกครอง ผู้พิทักษ์ ผู้อนุบาล หรือบุคคลที่ดูแลคนพิการ แล้วแต่กรณี จะยื่นขอจดทะเบียนแทนก็ได้ แต่ต้องนำคนพิการหรือหลักฐานว่าเป็นคนพิการไปแสดงต่อนายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัดแล้วแต่กรณีด้วย

คนพิการที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครขอจดทะเบียนคนพิการได้ที่สำนักงานทะเบียนกลาง ส่วนคนพิการที่อาศัยอยู่ในต่างจังหวัด สามารถขอจดทะเบียนคนพิการได้ที่สำนักงานทะเบียนคนพิการ ณ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดที่คนพิการนั้นมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ ในการจดทะเบียนคนพิการต้องมีหลักฐานดังต่อไปนี้

- 2.1 บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวราชการ หรือบัตรประจำตัวคนต่างด้าว หรือเอกสารที่ทางราชการออกให้ (ถ้ามี)
- 2.2 สำเนาทะเบียนบ้าน
- 2.3 ภาพถ่ายขนาดหนึ่งนิ้ว จำนวนสองรูป
- 2.4 เอกสารรับรองความพิการ โดยแพทย์สังกัดโรงพยาบาลของกระทรวง ทบวง กรม โรงพยาบาลของรัฐวิสาหกิจและโรงพยาบาลอื่นที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศ กำหนด เป็นผู้วินิจฉัยความพิการพร้อมทั้งออกเอกสารรับรองความพิการในการออกเอกสารรับรองความพิการมีเกณฑ์ประเมินความพิการเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพ ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 เกณฑ์ประเมินระดับความพิการเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพ

ประเภทความพิการ	ระดับที่	หัวข้อพิจารณา	เกณฑ์ตามกฎกระทรวง	หมายเหตุ (ขยความจากกฎกระทรวง)
1. ทางการมองเห็น	1	การมองเห็นของสายตา 6/18 ลงไปถึง 6/60	1. คนพิการทางการมองเห็น ได้แก่ ก. คนที่มีสายตาข้างที่ดีกว่า 6/8 หรือ 20/70 ลงไปจนมองไม่เห็น แม่แต่แสงสว่างหรือ ข. คนที่มีเส้นประสาทตาต่ำกว่า 30 องศา	คนพิการตามกฎหมายครอบคลุมผู้ที่มีความผิดปกติระดับ 1 ถึง 5
	2	สายตานั้นน้อยกว่า 6/60 ลงไป ถึง 3/60		1. เมื่อมีการอีกเสบได้รับการรักษาแล้ว อย่างน้อย 3 เดือน
	3	สายตานั้นน้อยกว่า 3/60 ลงไป ถึง 1/60		2. หลังการผ่าตัดเป็น เวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน
	4	สายตานั้นน้อยกว่า 1/60 ลงไป ถึงเห็นเพียงแสงสว่าง		3. ในรายที่มีความผิดปกติของ Extranuclear muscle, traumatic cataract ให้ถึงความเห็น
	5	มองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่าง	ได้ต่อเมื่อสิ้นสุดการรักษาพยาบาล ตามปกติแล้วแต่ความผิดปกติหรือ ความบกพร่องดังกล่าวยังคงมีอยู่	หลังได้รับอันตรายต่อสายตาเป็นเวลา ไม่น้อยกว่า 12 เดือน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทความพิการ	ระดับ ที่	หัวข้อพิจารณา	เกณฑ์ตามกฎกระทรวง	หมายเหตุ (ขยายความจากกฎกระทรวง)
2. ทาง การ ได้ยินหรือ การสื่อความหมาย	1	ได้ยินเสียงที่ความดังเฉลี่ย 26-40 เดซิเบล	1. คนพิการทางการได้ยินหรือ การสื่อความหมาย ได้แก่ ก. คนที่ได้ยินเสียงที่ความถี่ 500 เฮิรตซ์, 100 เฮิรตซ์ หรือ 2000 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ต่ำกว่าที่มีความ ดังเฉลี่ยดังต่อไปนี้ (1) สำหรับเด็กอายุไม่เกิน 7 ปี เกิน 40 เดซิเบลขึ้นไปจน ไม่ได้ยินเสียง	คนพิการตามกฎหมายครอบคลุม 1. เด็กอายุไม่เกิน 7 ปี ที่มีความผิดปกติ ทางการได้ยินตั้งแต่ระดับที่ 2 ขึ้นไป 2. เด็กอายุเกิน 7 ปีขึ้นไปจนเป็นผู้ใหญ่ที่มี ความผิดปกติทางการได้ยินตั้งแต่ระดับ ที่ 3 ขึ้นไป
	2	ได้ยินเสียงที่ความดังเฉลี่ย 41-55 เดซิเบล	(2) สำหรับคนทั่วไปเกิน 55 เดซิเบลขึ้นไปจนไม่ได้ยิน เสียงหรือ	3. คนที่มีความผิดปกติทางการสื่อความหมาย ตั้งแต่ระดับที่ 3 ขึ้นไป
	3	ได้ยินเสียงที่ความดังเฉลี่ย 56-70 เดซิเบล		
	4	ได้ยินเสียงที่ความดังเฉลี่ย 71-90 เดซิเบล		
	5	ได้ยินเสียงที่ความดังมาก กว่า 90 เดซิเบล		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทความพิการ	ระดับที่	หัวข้อพิจารณา	เกณฑ์ตามกฎกระทรวง	หมายเหตุ (ขยายความจากกฎกระทรวง)
2. ทางารได้ยินหรือการสื่อความหมาย (ต่อ)	1	สื่อความหมายในเนื้อหาที่มากกว่าการใช้ในกิจกรรมประจำวันหลักได้บ้าง และมีปัญหาในการสื่อสาร ความคิดที่ซับซ้อน	(3) คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องในการเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด จนไม่สามารถสื่อความหมายกับคนอื่นได้	การรบกวนใดๆ ที่ช่วยให้การได้ยินและการสื่อความหมายดีขึ้น ต้องสิ้นสุดลงแล้ว และยังคงมีความผิดปกติหรือความบกพร่องเหลืออยู่
	2	สื่อความหมายได้เฉพาะที่ใช้ในกิจกรรมประจำวันหลัก	จ. คนพิการจะมีสิทธิได้รับประโยชน์ได้ตั้งแต่สิ้นสุดการรักษายาตามปกติแล้ว แต่ความผิดปกติหรือความบกพร่องดังกล่าวยังคงมีอยู่	
	3	สื่อความหมายที่ใช้ในกิจกรรมประจำวันหลักได้		
	4	สื่อความหมายได้เพียงตอบรับหรือปฏิเสธ		
	5	สื่อความหมายไม่ได้เลย		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทความพิการ	ระดับ ที่	หัวข้อพิจารณา	เกณฑ์ตามกฎกระทรวง	หมายเหตุ (ขยายความจากกฎกระทรวง)
3. ทางกายหรือ การเคลื่อนไหว	1	<p>ความผิดปกติหรือ ความบกพร่องของร่างกาย ที่ปรากฏให้เห็นชัดเจนแต่ยัง สามารถประกอบกิจกรรมหลัก ในชีวิตประจำวันได้</p>	<p>1. คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว ได้แก่</p> <p>ก. คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่อง ของร่างกายที่เห็นได้อย่างชัดเจนและ ไม่สามารถประกอบกิจกรรมหลักในชีวิต ประจำวันได้หรือ</p>	<p>1. คนพิการตามกฎหมายครอบครัวคลุม ผู้ที่มีความผิดปกติระดับที่ 3 ขึ้นไป</p> <p>2. ความผิดปกติที่รักษาไม่ได้แล้ว สามารถประเมินและให้การวินิจฉัย ได้เลย</p>
	2	<p>ความผิดปกติหรือ ความบกพร่องในการ เคลื่อนไหวลำตัวมือแขน หรือ ขา แต่ยังสามารถ ประกอบกิจกรรมหลักในชีวิต ประจำวันได้</p>	<p>ข. คนที่มีการสูญเสียความสามารถ ในการเคลื่อนไหวมือ แขน ขาหรือลำตัว อันเนื่องมาจากแขน หรือ ขาขาด อัมพาต หรืออ่อนแรง โภคคี้อ หรือ การขาด เรื้อรังของระบบการทำงานของร่างกาย อื่นๆ ที่ทำให้ไม่สามารถประกอบกิจกรรม หลักในชีวิตประจำวันหรือดำรงชีวิต ในสังคมอยู่เพียงคนเดียวได้</p>	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทความพิการ	ระดับ ที่	หัวข้อพิจารณา	เกณฑ์ตามกฎกระทรวง	หมายเหตุ (ขยายความจากกฎกระทรวง)
	3	การสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหว มือ แขน ลำตัว ซึ่งจำเป็นในการประกอบ กิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันน้อยกว่าครึ่งตัว หรือแขน ขา น้อยกว่า 2 ข้าง	2. คนพิการจะมีสิทธิได้รับประโยชน์ ต่อเมื่อสิ้นสุดการรักษายาบาล ตามปกติแล้วแต่ความผิดปกติ หรือความบกพร่องดังกล่าวยังคงมีอยู่	
	4	การสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหว มือ แขน ลำตัว ซึ่งจำเป็นในการประกอบ กิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันครึ่งตัว หรือ แขน ขา เพียง 2 ข้าง		
	5	การสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหว มือ แขน ลำตัว ซึ่งจำเป็นในการประกอบ กิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันมากกว่าครึ่งตัว หรือแขน ขา มากกว่า 2 ข้าง		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทความพิการ	ระดับ ที่	หัวข้อพิจารณา	เกณฑ์ตามกฎกระทรวง	หมายเหตุ (ขยายความจากกฎกระทรวง)
4. ทางจิตใจ หรือ พฤติกรรม	1	ผู้ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้และ รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น	1. คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติ หรือความบกพร่องทาง จิต หรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์ ความคิด และความจำ หรือเกิดจากการใช้ยา หรือสารออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท จนไม่ สามารถควบคุมพฤติกรรมที่จำเป็นในการ ดูแลตนเองหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่น	คนพิการตามกฎหมายครอบคลุมผู้มี ความผิดปกติระดับที่ 1 และ 2
	2	ผู้ที่อยู่ตามลำพังไม่ยุ่งกับใคร และช่วยเหลือตัวเองไม่ได้	2. คนพิการจะมีสิทธิได้รับประโยชน์ต่อเนื่องเมื่อ สิ้นสุดการรักษาพยาบาลตามปกติแล้ว แต่ ความผิดปกติหรือความบกพร่องยังคงกล่าวยัง คงมีอยู่	
	3	ผู้ช่วยเหลือตัวเองได้บ้าง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้บ้าง		
	4	ผู้ที่ไม่ต้องพึ่งผู้อื่น ประกอบ อาชีพเลี้ยงตัวเองได้		
	5	ผู้เลี้ยงตัวเองได้และช่วยเหลือ ผู้อื่นได้		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทความพิการ	ระดับ ที่	หัวข้อพิจารณา	เกณฑ์ตามกฎกระทรวง	หมายเหตุ (ขอความจากกฎกระทรวง)
5. ทางสติปัญญา หรือการเรียนรู้	1	ความสามารถทางสติปัญญา I.Q. = 80 – 90	1. คนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติหรือความ บกพร่องทางสติปัญญาหรือสมองไม่ สามารถเรียนรู้ด้วยวิธีการศึกษาปกติได้	คนพิการตามกฎหมายครอบคลุมผู้ที่มีความผิดปกติระดับที่ 3 ขึ้นไปและ กลุ่ม Learning disability
	2	ความสามารถทางสติปัญญา I.Q. = 70 – 79	2. คนพิการจะมีสิทธิได้รับประโยชน์ ต่อเนื่อง ถึงสุดท้ายหากตามปกติ แล้ว แต่ความผิดปกติ หรือความบกพร่อง ดังกล่าวยังคงมีอยู่	ได้รับการดูแลจากแพทย์อย่างถูกต้อง และต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 6 เดือน
	3	ความสามารถทางสติปัญญา I.Q. = 50 – 69		
	4	ความสามารถทางสติปัญญา I.Q. = 35 – 49		
	5	ความสามารถทางสติปัญญา I.Q. < 35 การเรียนรู้ (Learning disability)		

ที่มา : สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (2549 : 23-28)

2.5 ในกรณีที่ผู้อื่นไปจดทะเบียนแทนคนพิการ หากไม่สามารถนำตัวคนพิการไปได้ตามมาตรา 14 วรรคสอง ให้นำหลักฐานดังต่อไปนี้ไปประกอบการจดทะเบียน

2.5.1 บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวข้าราชการ หรือบัตรประจำตัวคนต่างด้าว หรือเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้คนพิการ และของผู้จดทะเบียนแทน

2.5.2 ใบมอบอำนาจจากคนพิการหรือหนังสือรับรองจากทางราชการ

2.5.3 สำเนาทะเบียนบ้านของคนพิการและของผู้จดทะเบียนแทน

2.5.4 ภาพถ่ายของคนพิการขนาดหนึ่งนิ้ว จำนวนสองรูป

2.5.5 คำสั่งศาลในกรณีศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือไร้ความสามารถ หรือการจัดตั้งผู้ปกครองกรณีผู้เยาว์ไม่มีบิดามารดาหรือบิดามารดาถูกถอนอำนาจปกครอง

2.5.6 เอกสารรับรองความพิการโดยแพทย์ของโรงพยาบาลของทางราชการ และโรงพยาบาลอื่นที่กระทรวงสาธารณสุข ประกาศกำหนด

เมื่อคนพิการได้รับสิทธิแล้ว อาจเปลี่ยนแปลงสิทธิตามที่กล่าวมาข้างต้นได้ หรือตามที่คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพเห็นสมควรให้เปลี่ยนแปลงสิทธิ

3. กฎกระทรวงเรื่อง การจ้างงานคนพิการและการส่งเสริมการลงทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2537

ออกโดยกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ. 2540 ก. : 10 – 12) ดังนี้

3.1 สถานประกอบการของเอกชนใดมีลูกจ้างตั้งแต่สองร้อยคนขึ้นไป นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้น ต้องรับคนพิการที่สามารถทำงานได้ในอัตราลูกจ้างทั้งหมด ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใดจำนวนทุกสองร้อยคนต่อคนพิการหนึ่งคน เศษของทุกสองร้อยคนถ้าเกินหนึ่งร้อยคนต้องรับคนพิการเพิ่มอีกหนึ่งคน ทั้งนี้เว้นแต่สถานประกอบการนั้นไม่มีตำแหน่งที่มีลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้และได้แจ้งให้สำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและพิทักษ์เด็ก เยาวชนผู้ด้อยโอกาสคนพิการและผู้สูงอายุ

ให้สำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและพิทักษ์เด็ก เยาวชนผู้ด้อยโอกาสคนพิการ และผู้สูงอายุ กำหนดลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

สถานประกอบการของเอกชนใดตามวรรคหนึ่งยังไม่มีคนพิการทำงาน หรือมี ไม่ครบตามอัตราที่กำหนดในวรรคหนึ่ง ให้แจ้งสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสคน พิการและผู้สูงอายุ ทราบภายในวันที่ 30 มกราคมของแต่ละปี และประกาศรับสมัครคนพิการเข้าทำงานโดยต้องกำหนดระยะเวลารับสมัครไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

ถ้าไม่มีคนพิการมาสมัครภายในเวลาที่กำหนด และสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ ยังไม่ส่งคนพิการมาสมัครภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ ได้รับแจ้งให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้นได้รับยกเว้น ไม่ต้องปฏิบัติตามวรรคหนึ่งสำหรับปีนั้น

3.2 ในการรับสมัครคนพิการเข้าทำงานตามข้อ 1 วรรคสาม นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ โดยความเห็นชอบของ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ กำหนดลักษณะของความพิการให้เหมาะสมกับงานที่จะรับก็ได้ การไม่รับคนพิการที่มาสมัครหรือสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ มาสมัครเข้าทำงานอันมิใช่เหตุแห่งความประพฤติหรือประวัติของคนพิการ หรือลักษณะของ ความพิการตามที่กำหนดในวรรคหนึ่งของผู้สมัครงานนั้นเอง ให้ถือว่านายจ้างประสงค์จะไม่รับคนพิการเข้าทำงาน

3.3 นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการใดมีหน้าที่รับคนพิการเข้าทำงาน แต่ประสงค์จะไม่รับคนพิการเข้าทำงาน หรือถูกถือว่าประสงค์จะไม่รับคนพิการเข้าทำงาน แต่เข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นรายปี ปีละครั้งหนึ่งของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่ใช้บังคับในท้องที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่คูณด้วยสามร้อยหกสิบห้า และคูณด้วยจำนวนคนพิการซึ่งประสงค์จะไม่รับเข้าทำงาน

3.4 การส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการให้ส่งเป็นเงินสด เช็คขีดคร่อมหรือธนาคัติ โดยส่งต่อสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุหรือสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ที่สถานประกอบการตั้งอยู่การส่งเงินโดยเช็คหรือธนาคัติตามวรรคหนึ่งให้ส่งจ่ายกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

3.5 ในวาระเริ่มแรกให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ ปฏิบัติตามกฎหมายกระทรวงนี้ภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ ประกาศกำหนดลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้ตามข้อ 1 วรรคสอง แต่การแจ้งให้ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและ พิทักษ์เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ ทราบตามข้อ 1 วรรคสาม ให้แจ้งภายในสามสิบวัน นับแต่ประกาศกำหนดลักษณะงานดังกล่าว คนพิการที่ได้รับการจดทะเบียนแล้วจะได้รับการสงเคราะห์ การพัฒนา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ ดังนี้ (ขนิษฐา เทวรินทร์กิติ. 2540 : 19-26)

3.5.1 บริการทางการแพทย์ โดยการให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์ แก่คนพิการตามกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพคนพิการให้ดีขึ้นด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การตรวจวินิจฉัย การให้คำปรึกษาแนะนำ การบำบัดรักษาโดยการให้ยาหรือสัลยกรรม การพยาบาลเวชกรรมฟื้นฟู การฟื้นฟูสภาพด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น กายภาพบำบัด แก้ไขการพูด หรืออรรถบำบัด การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการได้ยิน พฤติกรรมบำบัด จิตบำบัด สังคมสงเคราะห์และสังคมบำบัด การแก้ไขการพูด (อรรถบำบัด) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการได้ยินและการสื่อความหมาย และการให้อุปกรณ์หรือเครื่องช่วยคนพิการ ซึ่งคนพิการที่รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีการทางการแพทย์จากสถานพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุขหรือสถานพยาบาลของกระทรวง ทบวง กรม หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือรัฐวิสาหกิจที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และค่าอุปกรณ์ ดังนี้คือ ค่าบริการทางการแพทย์ ค่าห้องและค่าอาหารไม่เกินอัตราที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดตลอดเวลาที่เข้ารับการรักษาพยาบาล สำหรับกรณีคนพิการซึ่งเข้ารับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีการทางการแพทย์จากสถานพยาบาลที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด ต้องใช้อุปกรณ์เทียม อุปกรณ์เสริม หรือเครื่องช่วยคนพิการดังกล่าว ให้สถานพยาบาลนั้นขอเบิกจากศูนย์สิทธิฯเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข และเมื่ออุปกรณ์เทียมหรืออุปกรณ์เสริม หรือเครื่องช่วยคนพิการที่คนพิการได้รับนั้นชำรุดบกพร่อง จำเป็นต้องซ่อมแซมหรือเปลี่ยนแปลงขึ้นส่วนของอุปกรณ์ และสถานพยาบาลดังกล่าวข้างต้นสามารถดำเนินการให้ได้ให้สถานพยาบาลดังกล่าวซ่อมแซม หรือเปลี่ยนแปลงขึ้นส่วนของอุปกรณ์ให้ โดยไม่คิดมูลค่าและในกรณีที่คนพิการมีสิทธิได้รับการสงเคราะห์หรือมีสิทธิได้รับสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลจากหน่วยงานอื่นแล้ว ให้คนพิการใช้สิทธิในการรับการสงเคราะห์หรือสิทธิในสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลจากหน่วยงานนั้น ๆ ก่อน

3.5.2 บริการทางการศึกษา โดยการจัดบริการทางการศึกษาแก่คนพิการในวัยเรียน ในระบบการศึกษาในโรงเรียนตั้งแต่การศึกษาภาคบังคับ การศึกษาสามัญ การศึกษาสาขาอาชีพ หรืออุดมศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติตามความเหมาะสม เป็นสถานศึกษาพิเศษ หรือจัดการเรียนร่วมกับคนปกติในสถานศึกษาธรรมดา หรือการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความเหมาะสมและตามความสามารถของคนพิการ โดยให้ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการ

ให้การสนับสนุนตามความเหมาะสม การได้รับสิทธิในการเข้าเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ พิเศษสำหรับคนพิการที่มีฐานะยากจน เพื่อเสริมสร้างสติปัญญาและพัฒนาให้คนพิการมีจริยธรรม สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตในสังคมและพัฒนาตนเองได้ ในรูปแบบของการศึกษา ต่อไปนี้

1) การจัดการศึกษาในระบบเรียนร่วมกับเด็กปกติ ทั้งในการศึกษา ภาคบังคับและสายสามัญ และอุดมศึกษา ในสถาบันศึกษาทั่วไปของกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย

2) จัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะทางทั้ง 4 ด้าน คือ สำหรับเด็ก พิการทางการมองเห็น ทางการได้ยิน ทางร่างกาย และทางสติปัญญา ซึ่งยังไม่มีความพร้อม ที่จะเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้

3) จัดการศึกษาร่วมกับโรงพยาบาลสำหรับเด็กพิการที่เข้ารับ การรักษาในโรงพยาบาลเป็นเวลานาน

4) จัดการเรียนร่วมกับโรงเรียนสามัญในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ แบบเปิดเสร็จพื้นฐาน ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และสายอาชีพ ให้แก่คนพิการทุกประเภท ในสถานสงเคราะห์ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ ศูนย์พัฒนาอาชีพ คนพิการและคนพิการทั่วไป ที่ประสงค์จะขอรับบริการการศึกษานอกโรงเรียน เช่น คนพิการ ในสถานประกอบการที่ไม่มีพื้นความรู้หรือวุฒิทางการศึกษาสายสามัญหรือสายอาชีพ เป็นต้น รวมทั้งคนพิการที่ไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่อยู่ในชุมชน หมู่บ้าน ทั้งในเมืองและชนบท ทั่วประเทศ ให้ได้รับสิทธิและโอกาสในบริการทางการศึกษาดังกล่าว นอกจากนี้ยังให้ ความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ เช่น ทุนการศึกษา อุปกรณ์การเรียน แว่นสายตา หนังสือ เครื่องแบบนักเรียนรวมทั้งจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ การเรียน เช่น อักษรเบรลล์สำหรับคนพิการทางการมองเห็น เครื่องช่วยฟังสำหรับคนพิการ ทางการได้ยินและสื่อความหมาย เป็นต้น

3.5.3 บริการทางด้านอาชีพ ได้แก่

1) การฝึกอาชีพ คนพิการที่มีสภาพร่างกายและอยู่ในวัยที่เหมาะสม จะได้รับการฝึกอาชีพ ในลักษณะของการฝึกอบรมในงานวิชาชีพและการเตรียมความพร้อม ในงานอาชีพ ในรูปแบบของการศึกษาวิชาชีพในโรงเรียนหรือสถาบันการฝึกอาชีพ ในลักษณะ รูปแบบศึกษาร่วมกับคนทั่วไป และสถานฝึกอาชีพเฉพาะสำหรับคนพิการหรือศูนย์ฟื้นฟูอาชีพ คนพิการของหน่วยงานทั้งของทางราชการ อาทิ ศูนย์ฝึกวิชาชีพของกรมพัฒนาสังคมและ

สวัสดิการ สถานบันพัฒนาฝีมือแรงงานสถาบันการฝึกอาชีพของกรมอาชีวศึกษา กรมการศึกษา
นอกโรงเรียน รวมทั้งศูนย์ฝึกอาชีพของภาคเอกชน เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในการ
ประกอบอาชีพตามแนวคิด และความสามารถที่เหมาะสมกับสภาพความพิการ ตลอดจนเพื่อ
เตรียมความพร้อมให้แก่คนพิการออกไปประกอบอาชีพในสถานประกอบการภายนอก หรือ
ประกอบอาชีพอิสระที่เหมาะสมกับสภาพความพิการ เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเอง มีรายได้
เลี้ยงตนเองและครอบครัว และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างภาคภูมิใจ

2) สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

ให้บริการฝึกอาชีพแก่คนพิการร่วมกับผู้ฝึกปกติ เพื่อเป็นการยกระดับความรู้ความสามารถ
ในงานอาชีพโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย รวม 8 สถาบันที่ให้บริการทั่วประเทศ ได้แก่ สถาบัน
พัฒนาฝีมือแรงงานภาคตะวันออก จังหวัดชลบุรี สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคตะวันตกตอนบน
จังหวัดสุพรรณบุรี สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคเหนือตอนบน จังหวัดลำปาง สถาบัน
พัฒนาฝีมือแรงงานภาคตะวันตก จังหวัดราชบุรี สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้ตอนบน
จังหวัดสุราษฎร์ธานี สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครราชสีมา
สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดนครสวรรค์ และสถาบันพัฒนาฝีมือ
แรงงานภาคกลาง กรุงเทพมหานคร การวิชาชีพที่ให้บริการ ได้แก่ ช่างอิเล็กทรอนิกส์
ช่างคอมพิวเตอร์ศึกษา ช่างเดินสายไฟในรถยนต์ ช่างเย็บจักรอุตสาหกรรม ช่างสีอาคาร
ช่างสีรถยนต์ ช่างไม้ก่อสร้าง ช่างไม้ฝีมือ ช่างปูน ช่างประปา และสุขภัณฑ์ ช่างเคาะปะผุ
รถยนต์ ช่างกลึง ช่างทำความสะอาดและปรับอากาศ ช่างเครื่องมือกล ช่างซ่อมรถจักรยานยนต์
ช่างโลหะแผ่น ช่างเชื่อมไฟฟ้า ช่างซ่อมอุปกรณ์และเครื่องใช้ไฟฟ้า ช่างยนต์ ช่างซ่อมวิทยุ-
เทป ช่างโทรคมนาคม ช่างประกอบโครงอลูมิเนียม ช่างกลการเกษตร และช่างซ่อมบำรุง
รักษาเครื่องยนต์ เป็นต้น

3) การจ้างงานคนพิการ จัดหางานให้คนพิการที่ผ่านการฟื้นฟู

ด้านอาชีพและการศึกษาที่มีความสามารถทำงานได้ ในตำแหน่งที่สถานประกอบการกำหนด
เข้าทำงานตามความรู้ ความสามารถ ความเหมาะสมกับสภาพความพิการ และลักษณะของ
งานที่คนพิการสามารถทำได้ ในตลาดแรงงานหรือสถานประกอบการเอกชน ตามกฎ
กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เรื่องการจ้างงานคนพิการที่กำหนดให้สถานประกอบการ
เอกชนที่มีลูกจ้างตั้งแต่สองร้อยคนขึ้นไป ต้องรับคนพิการที่มีความสามารถทำงานได้ เข้า
ทำงานในอัตราลูกจ้างทุกสองร้อยคนต่อคนพิการหนึ่งคน

4) กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ สำหรับให้ความช่วยเหลือ กู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพอิสระแก่คนพิการ ตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ตามระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ว่าด้วยการจัดหาผลประโยชน์และการใช้จ่ายเงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2547 ที่กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายในการสงเคราะห์ช่วยเหลือคนพิการ และสนับสนุนหน่วยงานที่ให้บริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางการแพทย์ การศึกษา การอาชีพ และสังคม ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ตลอดจนการจัดกิจกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อคนพิการ ในการให้คนพิการที่ไม่ประสงค์จะเข้าทำงานในสถานประกอบการหรือต้องการอาชีพอิสระ กู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพจากกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การสนับสนุนเงินทุนประกอบอาชีพ เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์และอื่น ๆ แก่คนพิการ เพื่อให้ คนพิการสามารถพึ่งพาตนเองและมีความสามารถประกอบอาชีพอิสระได้ในวงเงินรายละ ไม่เกิน 40,000 บาท โดยต้องผ่อนชำระคืนเป็นรายเดือนภายในระยะเวลา 5 ปี โดยไม่เสียดอกเบี้ย

3.5.4 บริการทางด้านสังคม จัดบริการให้ความช่วยเหลือคนพิการให้ได้รับการปรับวิถีชีวิตให้ดีขึ้น ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถพึ่งพาตนเอง มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และเป็นกำลังทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้ด้วย โดยได้มีการออกกฎกระทรวงเรื่องการจัดตั้งอำนาจความสะดวกสำหรับคนพิการ เพื่อกำหนดเป็นมาตรฐานในการจัดตั้งอำนวยความสะดวกทั้งในอาคาร สถานที่ และบริการสาธารณะสำหรับคนพิการ เพื่อส่งเสริมให้คนพิการสามารถพึ่งพาตนเอง มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยสะดวก และปลอดภัยเท่าเทียมกับสมาชิกอื่นในสังคม

1) ในกรณีที่คนพิการที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า หรือมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือเครื่องช่วยความพิการอย่างเร่งด่วน หรือเพื่อเป็นการส่งเสริมให้คนพิการเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางสังคมเท่าเทียมกับคนทั่วไป ทั้งในด้านการฝึกอาชีพ การคมนาคม การใช้ชีวิตประจำวัน การนันทนาการ หรือการแข่งขันกีฬาคนพิการ เป็นต้น คนพิการสามารถขอรับบริการความช่วยเหลือเครื่องช่วยคนพิการ เช่น รถสามล้อชนิดมือโยก รถสำหรับกีฬาคนพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

2) ให้เงินช่วยเหลือเป็นเงินสงเคราะห์ครอบครัวเด็กและคนพิการ ที่มีฐานะยากจนและประสบปัญหาความเดือดร้อน เพื่อใช้จ่ายเป็นเครื่องอุปโภคบริโภค ซ่อมแซม

4.1 อาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะอื่นที่เจ้าของจะมีสิทธิหักเงินค่าใช้จ่ายเป็นสองเท่าของเงินที่เสียไปเพื่อจัดให้มีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการออกจากเงินได้สุทธิ หรือกำไรสุทธิของปีที่ค่าใช้จ่ายนั้นเกิดขึ้น ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 18 ต้องมีลักษณะตามข้อ 2 ข้อ 3 หรือข้อ 4 โดยมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการและมีสัญลักษณ์สากลตามข้อ 6 และ ข้อ 7 ด้วย

4.2 ลักษณะอาคารที่ต้องมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ ได้แก่ อาคารของสถานสงเคราะห์คนพิการหรือคนชรา สถานศึกษาสำหรับคนพิการ โรงแรม โรงพยาบาล หอประชุม สถานศึกษา สถานเอนกประสงค์และอาคาร ในลักษณะอื่นใดตามที่กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารกำหนด

4.3 ลักษณะสถานที่ ที่ต้องมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ ได้แก่

4.3.1 สวนสาธารณะ สวนสัตว์หรือสถานที่ที่ให้บริการทำนองเดียวกัน

4.3.2 สถานที่อื่นใดที่ได้จัดไว้เพื่อให้บริการสาธารณะหรือให้ประชาชนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด ซึ่งอาจมีคนพิการรวมอยู่ด้วยได้ใช้บริการ

4.4 ลักษณะยานพาหนะที่ต้องมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ ได้แก่

4.4.1 รถยนต์สาธารณะและรถยนต์บริการตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์

4.4.2 รถที่ใช้ในการขนส่งผู้โดยสารประเภทการขนส่งประจำทางและไม่ประจำทางตามกฎหมายขนส่งทางบก

4.4.3 รถไฟหรือรถไฟฟ้าตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

4.4.3 เรือโดยสารตามกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย

4.4.4 อากาศยานขนส่งตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศ

4.5 ลักษณะบริการสาธารณะที่ต้องมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ ได้แก่ บริการสาธารณะอื่นนอกจากอาคาร สถานที่ หรือ ยานพาหนะ ตามข้อ 2 ข้อ 3 หรือข้อ 4 ที่ได้จัดไว้เพื่อให้บริการสาธารณะหรือให้ประชาชนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด ซึ่งอาจมีคนพิการรวมอยู่ด้วยได้ใช้บริการ เช่น โทรศัพท์สาธารณะ ตู้ไปรษณีย์

4.6 อุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการกำหนด เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายที่ควบคุมอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น จะได้กำหนดอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวก

โดยตรงแก่คนพิการไว้โดยเฉพาะและมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าที่คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการกำหนด

4.7 ให้เจ้าของอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่นที่จัดให้มีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ จัดให้มีสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่ามีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการด้วย

แนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพสำหรับคนพิการ

1. การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ

การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ เปรียบเสมือนกระบวนการรวมของการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งหมดไว้ด้วยกัน เพราะเป็นการแสดงให้เห็นถึงผลการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์ การศึกษาและสังคม เพื่อให้คนพิการสามารถประกอบอาชีพได้เช่นเดียวกับคนปกติ ทั้งนี้เพราะการทำงานสามารถแสดงให้เห็นถึงผลรวมของการฟื้นฟู และการปรับตัวของคนพิการ การมีงานทำของคนพิการนอกจากเป็นบทพิสูจน์ของกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพ ทั้ง 4 ด้านแล้ว ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และจิตวิทยา คนพิการและครอบครัวต้องการมีงานทำด้วยเหตุผลดังนี้ (กิตติยา (นรามาศ) รัตนกร. 2531 : 87)

1.1 ความต้องการมีรายได้จากการมีงานทำ คนพิการและครอบครัวของคนพิการส่วนมากก็เหมือนกับครอบครัวอื่น ๆ โดยทั่วไป กล่าวคือ เขามีชีวิตอยู่ไม่ได้ถ้าหากขาดรายได้ประจำ

1.2 ความต้องการมีคุณค่าในสังคม การทำงานนับว่าเป็นคุณค่าอันสูงส่งสำหรับ ทุกชาติ ทุกศาสนา ทุกวัฒนธรรม เพราะเป็นส่วนที่ทำให้ชีวิตมีความสมบูรณ์ ดังนั้นเมื่อเกิดความพิการแล้วไม่สามารถทำงานได้คนพิการก็จะถูกตัดสินว่าเป็นผู้ล้มเหลวในชีวิต และไม่อาจเท่าเทียมกับผู้อื่นได้ในสังคมเดียวกัน

1.3 ความต้องการมีส่วนร่วมในการใช้ชีวิตอย่างปกติในสังคม ตลอดจนในครอบครัว ในโรงเรียน สถานที่ทำงาน ซึ่งเป็นแหล่งสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ถ้าหากคนพิการขาดโอกาสการมีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าวก็เท่ากับว่าคนพิการได้ถูกขจัดขวางอย่างรุนแรงในการอยู่ร่วมกันในสังคม

1.4 คุณค่าของการมีงานทำที่เหมาะสม ย่อมอยู่บนพื้นฐานของความจริงที่ว่า งานทำให้ชีวิตอยู่ในกฎเกณฑ์และเป็นรูปธรรมเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป การมีชีวิตอยู่ไปวัน ๆ โดยปราศจากสิ่งท้าทายจากการทำงาน เป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่ายและหงอยเหงาน แม้ว่าการ

ทำงานจะไม่ใช้ข้อเดียวที่จะแก้ปัญหาได้ แต่ก็ยังเป็นข้อที่สำคัญมาก รัฐบาลบางประเทศเชื่อว่าควรจัดสวัสดิการให้แก่ผู้โชคร้ายเพื่อแสดงถึงความเมตตา กรุณา แต่คนพิการส่วนใหญ่จะไม่ต้องต้องการทำทานเพราะสิ่งเหล่านี้ทำให้คนพิการ ต้องพึ่งพิงผู้อื่นตลอดไป ขณะเดียวกันเมื่อคนพิการได้มีงานทำ จะได้รับการตอบสนองในด้านต่าง ๆ อันเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

2. กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

การช่วยเหลือคนพิการ ในต่างประเทศเริ่มต้นที่การสงเคราะห์และจัดสวัสดิการ ต่อมาให้บริการด้าน การฟื้นฟูสมรรถภาพ เช่น การจัดการศึกษาให้แก่คนพิการ การช่วยเหลือทางด้านการเงินและสิ่งของ เป็นต้น ซึ่งความช่วยเหลือเหล่านี้ไม่เพียงพอที่จะส่งเสริมให้คนพิการสามารถพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง แต่การส่งเสริมให้คนพิการมีงานทำจะทำให้กระบวนการของการช่วยเหลือมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงได้มีการเริ่มก่อตั้งโรงงานในอารักขาเพื่อกลุ่มคนพิการแต่ละประเภทขึ้น เช่น โรงงานสำหรับคนตาบอด คนหูหนวก หรือคนพิการทางการเคลื่อนไหว ในช่วงหลังสงครามโลกมีทหารผ่านศึกพิการเป็นจำนวนมาก ทำให้หลายประเทศต้องคิดค้นแนวทางใหม่ ๆ เพื่อขยายโอกาสการมีงานทำให้แก่คนพิการ ซึ่งการดำเนินงานในด้านนี้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นกระบวนการการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้านอาชีพ โดยมีขั้นตอน ดังนี้ (กิตติยา (นรามาศ) รัตนกร. 2531 : 88)

2.1 การประเมินความสามารถด้านอาชีพ เป็นการรวบรวมข้อมูลเฉพาะบุคคลตลอดจนการทดสอบสมรรถภาพเบื้องต้น เพื่อตรวจสอบความพร้อม ความสามารถ และความสนใจในการฝึกและการประกอบอาชีพ

2.2 การแนะแนวอาชีพ เป็นการช่วยวางแนวทางด้านอาชีพ ตลอดจนให้คำปรึกษา แนะนำ และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับอาชีพให้คนพิการ

2.3 การเตรียมตัวก่อนการฝึกอาชีพ เป็นการให้ความรู้พื้นฐานในการใช้เครื่องมือโดยบุคลากรด้านวิชาชีพจะสังเกตว่า ความสนใจกับความสามารถในการฝึกอาชีพ มีความสอดคล้องกันหรือไม่ หากไม่สอดคล้องกันก็อาจต้องเปลี่ยนแผนการฝึก หรือให้คนพิการได้รับการฟื้นฟูด้านการแพทย์เพิ่มเติม

2.4 การฝึกอาชีพ เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยให้คนพิการมีความสามารถในการทำงาน ในการจัดการฝึกอาชีพดังนี้

2.4.1 การฝึกอาชีพไม่มีความจำเป็นถ้าหากคนพิการได้ทำงานอย่างเหมาะสม

2.4.2 หลักการ มาตรการ และวิธีการที่ใช้กับการฝึกบุคคลทั่วไป ควรนำมาใช้กับคนพิการเท่าที่จะเป็นไปได้

2.4.3 การฝึกควรจะดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งคนพิการ จะมีความสามารถที่จะทำงานได้ตามปกติธรรมดา เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

2.4.4 ในกรณีที่เป็นไปได้ คนพิการควรจะได้รับการฝึกพร้อมและในสถานะเช่นเดียวกับคนทั่วไป

2.4.5 การฝึกลักษณะพิเศษควรจัดให้มีขึ้น สำหรับคนพิการตามลักษณะ ความพิการ ที่ไม่สามารถจะรับการฝึกพร้อมกับบุคคลทั่วไปได้

2.4.6 การฝึกจะประสบผลสำเร็จ เมื่อทำให้คนพิการได้เข้าทำงาน ในอาชีพที่ฝึก หรืออาชีพที่คล้ายคลึงกันสำหรับคนพิการที่เข้ารับการฝึกก็จำเป็นต้องได้รับการพิจารณาคัดเลือก โดยมีหลักเกณฑ์บางประการเพื่อให้การฝึกประสบผลสำเร็จ เช่น

1) ระดับสติปัญญาพื้นฐาน ต้องมีพื้นฐานการศึกษาซึ่งจำเป็นต่อการเรียนรู้และความเข้าใจในการฝึกเพื่อให้เกิดความชำนาญและความถนัดต่อไป

2) ความพร้อมในสภาพร่างกายเท่าที่จำเป็นต่ออาชีพ และความสามารถในการใช้อวัยวะทำงาน

3) ความสนใจ ความพยายาม การตัดสินใจ ความเชื่อมั่นในตนเองที่จะนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกไปใช้

4) ความถนัด ความชำนาญ หากมีอยู่บ้างแล้วควรได้รับการพิจารณาให้ฝึกในหลักสูตรที่สอดคล้องกับความชำนาญ และภายในขอบเขตสภาพความพิการ หรือให้ทำงานซึ่งใกล้เคียงกับงานในอดีต

5) นอกจากจะพิจารณาความสนใจของคนพิการแล้ว ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมและโอกาสที่เขาสามารถทำงานนั้นต่อไปในอนาคตด้วย

2.5 จัดหางาน เจ้าหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษาด้านอาชีพต้องพยายามหาตลาดแรงงานให้คนพิการที่ได้ผ่านการฝึกอาชีพแล้ว โดยคำว่า การจัดหางานนี้ในภาพกว้าง หมายถึงการจัดให้คนพิการได้มีงานทำในรูปใดรูปหนึ่งแบบหนึ่ง เช่น การประกอบอาชีพอิสระ การทำงานภายใต้เงื่อนไขพิเศษและการทำงานในระบบการจ้างงานในตลาดแรงงานทั่วไป ในการจัดหางานให้คนพิการนั้น จำเป็นต้องพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 ความสามารถของคนพิการ ตลอดจนคุณสมบัติอื่น ๆ ที่จำเป็น เช่น ความรับผิดชอบ ความซื่อตรง ความมีระเบียบวินัย ความขยันขันแข็ง ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสภาพแวดล้อม

2.5.2 ทักษะคติของนายจ้าง แม้จะยอมรับในความสามารถของคนพิการ แต่โดยภาพรวมแล้วยังไม่ต้องการรับคนพิการ เพราะเชื่อว่าค้ำค้ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับลูกจ้างทั่วไป

2.5.3 การวางแผนการจัดหางาน ควรเริ่มตั้งแต่การฝึกอาชีพให้คนพิการ

2.5.4 ทักษะคติของคนพิการและครอบครัวที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดหางาน เช่น คนพิการต้องการเลือกงาน ครอบครัวไม่ต้องการให้คนพิการทำงาน

2.6 การติดตามประเมินผลทำให้ความช่วยเหลือ เป็นการติดตามการทำงานของ คนพิการว่าได้รับความพอใจในการทำงานหรือไม่ มีปัญหาอย่างไร นายจ้างมีความพอใจในการทำงานของคนพิการหรือไม่ วิธีการติดตามประเมินผลสามารถกระทำได้ในหลายวิธี เช่น ติดต่อทางโทรศัพท์ หรือเจ้าหน้าที่ไปเยี่ยมคนพิการและนายจ้าง ณ สถานที่ทำงาน

3. มาตรฐานสากลและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้านอาชีพ

ในระดับนานาชาติได้มีการกำหนดมาตรฐานสากลและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้านอาชีพและการส่งเสริมอาชีพคนพิการ เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ใช้เป็นบรรทัดฐานหรือเป็นแนวทางในการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ (สุรพล ปธานวนิช, ศักดิ์ศรี บริบาลบรรพตเขตต์ และภาวนา พัฒนศรี, 2541 : 7)

3.1 ในปี พ.ศ. 2498 องค์การแรงงานระหว่างประเทศได้ให้การรับรอง ข้อเสนอแนะ ฉบับที่ 99 การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพสำหรับคนพิการ สาระสำคัญของ ข้อเสนอแนะฉบับนี้ ได้แก่ การกำหนดหลักและวิธีการในการแนะแนว และฝึกอบรมอาชีพ ตลอดจนการบรรจุคนพิการเข้าทำงาน การแนะแนวอาชีพ มีการจัดเจ้าหน้าที่สัมภาษณ์ การนำทะเบียนประวัติคนพิการมาทบทวนข้อมูลด้านการศึกษา การทดสอบความถนัด วิเคราะห์ สมรรถภาพของร่างกายที่เกี่ยวกับการทำงานและจัดข้อมูลข่าวสารการทำงานให้พร้อมสำหรับ คนพิการ

3.2 ในปี พ.ศ. 2526 องค์การแรงงานระหว่างประเทศ ได้ให้การรับรอง อนุสัญญาฉบับที่ 159 การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้านอาชีพและการจ้างงาน (ด้านคนพิการ) สาระสำคัญของอนุสัญญาฉบับนี้ ได้แก่ การกำหนดให้ประเทศสมาชิกพัฒนานโยบายระดับชาติเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ และการจ้างงานคนพิการขึ้นเพื่อผลในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะคนพิการในเขตชนบทและพื้นที่ห่างไกลให้มีการตรวจตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือ สืบเนื่องจากนโยบายข้างต้นและในปีเดียวกันนั้น องค์การแรงงานระหว่างประเทศได้รับรอง ข้อเสนอแนะ ฉบับที่ 168 ในเรื่องเดียวกันกับอนุสัญญา ซึ่งสาระสำคัญเป็นการนำอนุสัญญา

มากำหนดเป็นรายละเอียด โดยมีประเด็นหลักๆ ประกอบด้วย การฟื้นฟูสมรรถภาพการทำงาน การจ้างงาน ซึ่งกำหนดเกี่ยวกับการสร้างโอกาสการมีงานทำในตลาดแรงงาน การสนับสนุนจากภาครัฐ การจัดอุปสรรค และการอำนวยความสะดวก การสนับสนุนการวิจัยและการเผยแพร่ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดบริการสังคม การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการ การสร้างทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับคนพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในชนบท การให้ความสำคัญกับการพยายามทำให้บริการต่างๆ ที่คนพิการในเขตชนบทจะได้รับมีความเท่าเทียมกับคนพิการในเมือง การมีส่วนร่วมขององค์กรนายจ้างและลูกจ้างในการสนับสนุนการทำงานของคนพิการ

3.3 ในปี พ.ศ. 2537 สมัชชาสหประชาชาติได้ให้การรับรองกฎมาตรฐานว่าด้วยการสร้างความเสมอภาคทางโอกาสให้แก่คนพิการ ซึ่งกฎข้อที่ 7 แห่งกฎมาตรฐานดังกล่าวได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการสร้างความเสมอภาคด้านการจ้างงานว่า รัฐต้องตระหนักถึงหลักการที่ว่า ต้องเพิ่มศักยภาพแก่คนพิการในการใช้สิทธิทางด้านมนุษยชนของตนเอง โดยเฉพาะการจ้างงานในเขตชุมชน หรือเขตเมือง คนพิการจะต้องได้รับโอกาสอันเท่าเทียมกับบุคคลอื่น ดังนี้

3.3.1 กฎหมายและข้อบังคับในด้านการจ้างงาน ต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติ และไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานของคนพิการ

3.3.2 รัฐต้องสนับสนุนอย่างแข็งขันให้คนพิการเป็นส่วนหนึ่งของการจ้างงานที่เปิดกว้างเสรี โดยอาศัยมาตรการหลาย ๆ ประการ ได้แก่ การฝึกอาชีพ การกำหนดโควตาการจ้างงาน ที่ใช้การจูงใจเป็นหลัก การจ้างงานที่มีการสงวน หรือกำหนดตำแหน่งไว้ให้ การให้เงินกู้ยืม หรือ เงินให้เปล่าเพื่อทำธุรกิจขนาดเล็ก การทำสัญญาพิเศษหรือให้สิทธิในการผลิตสินค้าที่มีความสำคัญ การลดภาษีอากร การปฏิบัติตามสัญญาที่จัดทำขึ้นกับธุรกิจ ที่จ้างงานคนพิการหรือการให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิค หรือการเงินแก่ธุรกิจที่จ้างคนพิการ ซึ่งรัฐต้องส่งเสริมนายจ้างให้ปรับสิ่งต่าง ๆ ตามความเหมาะสมเพื่อเอื้ออำนวยต่อคนพิการ

3.3.3 โครงการดำเนินงานของรัฐต้องประกอบด้วย

1) มีมาตรการที่จะออกแบบ และปรับสถานที่ทำงานและบริเวณที่ทำงานในแนวทางที่จะทำให้บุคคลที่มีความพิการต่าง ๆ กันสามารถเข้าถึงสถานที่ดังกล่าว

2) สนับสนุนให้ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ รวมทั้งพัฒนาและผลิตเครื่องช่วยความพิการเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนมาตรการที่จะเอื้ออำนวยให้คนพิการได้เข้าถึงเครื่องมือและอุปกรณ์เพื่อช่วยให้เขามีงานทำและสามารถทำงานต่อไปได้

- 3) จัดการฝึกอบรมและจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับคนพิการ รวมทั้งให้ความสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เช่น ให้ความช่วยเหลือส่วนบุคคลและบริการล่าม
- 4) รัฐต้องริเริ่มและสนับสนุนการณรงค์ เพื่อสร้างความตระหนักให้แก่สาธารณชน และเปลี่ยนแปลงเจตคติในทางลบและอคติที่มีต่อคนพิการ
- 5) ในฐานะที่เป็นนายจ้าง รัฐต้องสร้างสถานะที่เอื้ออำนวยสำหรับการจ้างงานคนพิการในภาครัฐบาล
- 6) รัฐ องค์กรของลูกจ้างและนายจ้าง ควรร่วมมือกันเพื่อประกันว่านโยบายที่จะคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานให้ได้สัดส่วนและเสริมสร้างความก้าวหน้าในหน้าที่งาน เงื่อนไขการจ้างงาน อัตราค่าจ้างแรงงาน รวมทั้งมาตรการที่จะปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในการทำงาน เพื่อป้องกันผู้ใช้แรงงานไม่ให้บาดเจ็บหรือเกิดความบกพร่องใด ๆ ขึ้นจากการทำงาน ตลอดจนมาตรการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ใช้แรงงานที่ได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน
- 7) จุดมุ่งหมายของการจ้างงาน ต้องให้คนพิการได้รับการว่าจ้างในตลาดแรงงานเสรีเสมอ แต่สำหรับผู้ที่ไม่อาจได้รับการจ้างงานอย่างเสรีได้ ควรมีทางเลือกให้แก่บุคคลเหล่านี้โดย อาจจัดให้เขามีนงานทำในโรงงานอารักขา หรือการจ้างงานภายใต้การสนับสนุนช่วยเหลือและควรให้ความสำคัญกับการประเมินคุณภาพของโครงการจ้างงานคนพิการดังกล่าว โดยประเมินความเหมาะสมของโครงการและโอกาสของคนพิการในการมีงานทำในตลาดแรงงาน
- 8) ควรดำเนินมาตรการที่จะรวมคนพิการไว้ในกลุ่มเป้าหมายของโครงการฝึกอบรม และโครงการจ้างงานต่าง ๆ ทั้งในภาคเอกชน และกลุ่มที่จะรวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ

4. แนวทางและมาตรการส่งเสริมอาชีพคนพิการ

องค์กรผู้ใช้แรงงานและนายจ้างต้องร่วมมือกับองค์กรของคนพิการ เพื่อดำเนินมาตรการที่จะให้โอกาสแก่คนพิการได้รับการฝึกอบรม และได้รับการว่าจ้างงานซึ่งจะครอบคลุมเรื่องชั่วโมงทำงานที่ยืดหยุ่น งานเสริมนอกเวลา การแบ่งสรรงานกับผู้อื่น การประกอบอาชีพอิสระและการดูแลคนพิการ ในการส่งเสริมอาชีพคนพิการนั้นมีแนวทางมาตรการหลายรูปแบบที่ดำเนินงานในต่างประเทศ โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งได้แก่ (วาสนา ตะเพาพงษ์. 2537 : 20-21)

4.1 โรงงานในอารักขา องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ ได้ให้ความหมายของโรงงานในอารักขา ว่าเป็นสถานที่ซึ่งได้รับเงินสนับสนุนให้จัดตั้งขึ้น เพื่อจัดสรรงานภายใต้เงื่อนไขการคุ้มครองให้แก่คนพิการ โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

4.1.1 ให้การฝึกฝนระยะสั้นแก่คนพิการที่กำลังเข้าไปแข่งขันในตลาดแรงงานทั่วไป

4.1.2 ให้โอกาสการมีงานทำระยะยาวแก่คนพิการที่มีระดับความพิการรุนแรงและไม่พร้อมที่จะเข้าไปแข่งขันในตลาดแรงงานทั่วไป ซึ่งโรงงานในอาร์กซ์อาจจัดให้มีบริการประเมินอาชีพ การแนะแนวและให้คำปรึกษาด้านอาชีพ การปรับสภาพในการทำงาน ตลอดจนบริการจัดหางาน

4.2 งานในอาร์กซ์ มีลักษณะที่ไม่ได้จัดตั้งขึ้นเป็นสถาบัน ซึ่งองค์การแรงงานระหว่างประเทศให้ความหมายว่า เป็นการขยายการจ้างงานภายใต้เงื่อนไขพิเศษ (ไม่ว่าจะเป็นโรงงานในอาร์กซ์หรือที่บ้าน) ให้แก่คนพิการโดยธรรมชาติ หรือโดยสภาพความพิการ ที่รุนแรง ทำให้ไม่สามารถทำงานตามเงื่อนไขซึ่งต้องแข่งขันกันตามปกติได้ ในบางกรณีนายจ้างหรือองค์การการกุศลจะจัดฝึกอบรมการทำงานขึ้นที่บ้านของคนพิการเหล่านั้น การทำงานในลักษณะนี้แก้ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการเดินทาง

4.3 การจัดหางานภายใต้เงื่อนไขการคุ้มครองพิเศษ องค์การการกุศล หรือรัฐบาลท้องถิ่นจะจ้างคนพิการไว้ในนาม โดยจ่ายค่าตอบแทนให้เล็กน้อย ขณะเดียวกันก็จะติดต่อกับบรรดานายจ้างเพื่อให้ จ้างคนพิการเหล่านี้เป็นการชั่วคราว กรณีที่ผู้พิการคนใดได้รับการจ้างจะได้ค่าตอบแทนเพิ่มเติมเต็มตามจำนวนที่ควรได้รับ โดยองค์การที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางจะมีบทบาทเป็นสำนักจัดหางานให้คนพิการเมื่อการจ้างงานสิ้นสุดลงคนพิการสามารถกลับมารับค่าตอบแทนระดับต่ำจากทางองค์กรเหมือนเช่นในครั้งแรกจนกว่าจะมีการจ้างงานใหม่ต่อไป

4.4 การจ้างงานกลุ่มคนพิการภายใต้เงื่อนไขการคุ้มครองพิเศษ ซึ่งองค์การแรงงานระหว่างประเทศได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการจ้างงานแบบกึ่งงานในอาร์กซ์อาจมีการจัดตั้งกลุ่มงานสำหรับคนพิการแยกออกเป็นหน่วยพิเศษภายใต้การนิเทศงาน เป็นการเฉพาะ การจ้างงานลักษณะนี้เป็นการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานส่วนบุคคลในสถานการณ์จริงของสังคม ซึ่งเหมาะกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีงานหลายแผนก อยู่ในสถานที่เดียวกัน จากนั้นงานส่วนหนึ่งที่เหมาะสมจะถูกแยกออกมาจากกลุ่ม คนพิการ ซึ่งมีสภาพความพิการในระดับที่รุนแรงจะได้รับการบรรจุเข้าไปเพื่อทำงานเหล่านั้น โดยมีการสนับสนุนและนิเทศงานอย่างใกล้ชิด

4.5 สหกรณ์องค์การแรงงานระหว่างประเทศ เป็นกลุ่มของผู้ที่ร่วมกันใช้วิธีการทางประชาธิปไตย จัดสรรเงินทุนและยอมรับในความเสี่ยง ตลอดจนผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน โดยจัดตั้งเป็นสหกรณ์ ซึ่งสมาชิกทั้งหมดเป็นคนพิการ สำหรับสาเหตุของความ

ล้มเหลวของสหกรณ์มาจากการขาดแคลนเงินทุน ขาดทักษะในการบริหารจัดการ และการเป็นผู้ประกอบการ แม้ว่าคนพิการจะสามารถประกอบอาชีพของเขาได้เป็นอย่างดีก็ตาม ผลกระทบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ สินค้าที่ผลิตโดยคนพิการมักจะมีข้อจำกัดในการจำหน่ายเชิงแข่งขัน คนพิการจึงควรเข้าร่วมกับสหกรณ์ทั่วไป ซึ่งจะได้ผลดีกว่าการจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นเอง

4.6 การประกอบอาชีพอิสระ ข้อดีของการประกอบอาชีพอิสระคือคนพิการสามารถเลือกลักษณะงานให้สอดคล้องกับสภาพความพิการ ความต้องการของตนเอง และปัญหาการเดินทาง เนื่องจากส่วนใหญ่จะทำงานอยู่ใกล้บ้านแม้จะมีคนพิการส่วนหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระ แต่ก็มีคนพิการอีกจำนวนมากที่ประสบกับความล้มเหลว รัฐบาลกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อเป็นการสนับสนุนและแก้ไขปัญหาแก่คนพิการกลุ่มนี้ด้วย

4.7 การกำหนดอัตราส่วนในการจ้างงานคนพิการ และการจ่ายเงินชดเชย องค์การแรงงานระหว่างประเทศได้ให้คำจำกัดความของการกำหนดอัตราส่วนในการจ้างงานคนพิการว่า เป็นกฎเกี่ยวกับการจ้างงานที่บังคับให้นายจ้างทุกราย จ้างลูกจ้างมากกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ โดยต้องจ้างคนพิการตามจำนวนขั้นต่ำ ซึ่งตัวเลขจะแตกต่างกันไป ในแต่ละประเทศ การดำเนินการในระบบนี้แม้จะเป็นที่นิยมในประเทศที่กำลังพัฒนา แต่มีปัจจัยหลายประการที่ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ เช่น ข้อจำกัดในเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย การให้คำจำกัดความของคำว่าคนพิการ และระบบการขึ้นทะเบียนคนพิการ ส่วนระบบการจ่ายเงินชดเชยกำหนดขึ้นเพื่อให้รัฐได้เก็บเงินจากนายจ้างที่ยังมิได้จ้างงานคนพิการ โดยนำเงินชดเชยมาจ่ายสมทบในกิจกรรมที่เป็นการช่วยส่งเสริมการมีงานทำ ของคนพิการ

4.8 มาตรการด้านการจูงใจนายจ้าง มุ่งเน้นที่การฝึกอบรม เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ควบคู่ไปกับการกำหนดสิทธิประโยชน์ที่นายจ้างจะได้รับเมื่อปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น การได้รับเงินอุดหนุนการจ้างงานคนพิการ และผลประโยชน์ในด้านการลดหย่อนภาษีอากร

4.9 การจัดการเลือกปฏิบัติในการจ้างงานคนพิการ การดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม ตามแนวทางนี้เริ่มเมื่อประเทศสหรัฐอเมริกาได้ประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับคนพิการ (American With Disability Act. : ADA) ในปี พ.ศ. 2533 การจ้างงานคนพิการได้ห้ามมิให้นายจ้างเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ ไม่ว่าจะในการรับสมัคร หรือในการจ้างงาน โดยนายจ้างจะต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม รวมทั้งจัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นแก่คนพิการในการสมัครงาน การสอบคัดเลือก การสอบสัมภาษณ์ และการเข้ามาปฏิบัติงาน

แนวคิดการทำงานของคนพิการ

1. การมีงานทำของคนพิการเป็นเป้าหมายสูงสุดของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เพราะการมีงานทำ ทำให้คนพิการสามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่เป็นภาระต่อผู้อื่น และทำให้คนพิการเกิดความภาคภูมิใจในคุณค่าของตนเอง ดังนี้ (กิตติยา รัตนกร. 2531 : 88)

1.1 คนพิการต้องทำงานเพื่อแสดงความสามารถในการช่วยเหลือตนเองและครอบครัว ไม่ว่าจะด้านเศรษฐกิจ หรือภาระการรับผิดชอบดูแล มีคนพิการจำนวนมากต้องเข้าโรงพยาบาลโรคจิต เพราะไม่สามารถปรับตัวได้เมื่อไปใช้ชีวิตที่บ้าน และเป็นภาระให้ครอบครัวรับผิดชอบดูแลหาเลี้ยง

1.2 คนพิการต้องการงานที่ตนสนใจหรือชอบและต้องเป็นงานที่เขาสามารถทำได้ โดยใช้พลังและความสามารถที่มีอยู่

1.3 คนพิการต้องการงานที่ทำให้ตนเองเกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จทางการงาน เพราะผลสำเร็จจะทำให้ตนเองเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นตนเองมากขึ้น

1.4 คนพิการต้องการพิสูจน์ตนเองว่า ตนเองนั้นมีความสามารถไม่ด้อยกว่าคนปกติ

2. การมีงานทำของคนพิการเป็นความต้องการอันสำคัญของคนพิการ ทั้งนี้เพราะมีความต้องการความมั่นคงทางเศรษฐกิจของตนเองและครอบครัว มีรายละเอียดดังนี้ (ระกัทธ์ วงษ์ภักดี. 2542 : 28)

2.1 คนพิการเห็นคุณค่าของการทำงานเพราะจะทำให้ชีวิตมีความสมบูรณ์ ถ้าหากไม่สามารถทำงานได้คนพิการเห็นว่าสังคมตัดสินเขาว่าเป็นผู้ล้มเหลวในชีวิต ไม่เท่าเทียมกับบุคคลอื่นในสังคม

2.2 คนพิการต้องการมีชีวิตปกติในครอบครัวและต้องการความยอมรับนับถือว่าเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม กล่าวคือ การมีโอกาสพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่น และร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของสังคมอย่างเสมอภาค

3. แนวคิดและความต้องการของคนปกติเกี่ยวกับการมีงานทำ และเปรียบเทียบให้เห็นว่าคนพิการกับคนปกติมีความต้องการหรือแนวความคิดเกี่ยวกับการทำงานคล้ายคลึงกัน หรืออาจกล่าวได้ว่าไม่แตกต่างกันกับคนปกติมีความต้องการในการทำงาน ดังนี้ (นวลศิริ เป่าโรหิตย์. 2544 : 4-5)

3.1 เพื่อผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ การทำงานช่วยให้บุคคลมีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว

3.2 เพื่อจุดมุ่งหมายทางสังคม เป็นการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นและเป็นดัชนีแสดงสถานะภาพทางสังคมของบุคคล

3.3 เพื่อพัฒนาตนเอง โดยใช้ศักยภาพอย่างสมบูรณ์เต็มที่และเป็นการนำไปสู่ลักษณะของการเป็นมนุษย์ที่เต็มอิมและสมบูรณ์ได้

3.4 เพื่อให้หลุดพ้นจากสภาวะที่เห็นแก่ตัว หมายความว่า เมื่อตนเองมีความมั่นคง แล้วจึงสามารถช่วยเหลือเกื้อกูลบุคคลอื่นได้

คนพิการและคนปกติต่างก็มีความต้องการในการทำงานเพื่อสร้างรายได้เช่นเดียวกัน แต่จะมีความแตกต่างกันในบางเรื่อง เช่น งานบางประเภทคนพิการไม่สามารถทำได้ ด้วยข้อจำกัดด้านสภาพร่างกาย และงานบางประเภทคนพิการจะสามารถทำได้ดีกว่าคนปกติทั่วไป นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบอื่นมาเกี่ยวข้องอีก เช่น ความรู้ ความสนใจ ความตั้งใจ และองค์ประกอบจากสภาพแวดล้อมด้านครอบครัว ชุมชน และสังคมด้วย

แนวคิดด้านการสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการ

กิตติพัฒน์ นนทปัทมะคุลย์ (2538 : 12-13) ได้อธิบายแนวคิดด้านการสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการส่วนใหญ่มีแนวคิด วิถีปฏิบัติและจุดมุ่งหมายที่โน้มเอียงไปทางทฤษฎีการจัดสวัสดิการแบบชั่วคราว บรรเทาปัญหา หรือแบบเก็บตก (Residual model of welfare, or residualism) ซึ่งการจัดสวัสดิการสังคมตามแนวคิดนี้ ตั้งอยู่บนความเชื่อว่าบุคคลในสังคมจะได้รับการตอบสนองความต้องการ จากแหล่งตอบสนองความต้องการทางสังคมที่สำคัญ 2 แหล่งใหญ่ คือ ครอบครัวและตลาด แนวคิดสวัสดิการสังคมแบบนี้จะปล่อยให้ประชาชนทั่วไป ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน หรือมีความต้องการทางสังคมต้องช่วยเหลือตนเองเป็นส่วนใหญ่ โดยประชาชนหันเข้าหาแหล่งทรัพยากรของคนด้วยการใช้เงินรายได้ หรือการใช้เงินออมที่มีอยู่ ซื้อหาบริการสังคมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการและปัญหาของตน หากไม่สามารถซื้อหาบริการได้จะหันมาพึ่งพาครอบครัว หรือญาติมิตร บุคคลที่ประสบปัญหาอย่างหนักเป็นพิเศษ หรือประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เท่านั้นที่หน่วยงานสวัสดิการสังคมของรัฐบาลจะยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือเป็นครั้งคราว

แนวคิดการจัดสวัสดิการสังคมแบบชั่วคราว เป็นการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ประชาชนในส่วนใหญ่ที่เหลือจากประชาชนทั่วไป ซึ่งมีอำนาจซื้อหาบริการในตลาดของระบบเศรษฐกิจเสรี

ทั้งนี้ด้วยความเชื่อว่าระบบเศรษฐกิจจะทำหน้าที่ของมันเอง โดยกลไกของตลาดเสรีจะปรับตัวเองอย่างอัตโนมัติ รัฐบาลไม่ควรเข้าแทรกแซงตลาดหรือเข้ามาในสัดส่วนที่น้อยที่สุด มองอีกด้านหนึ่งแนวคิดสวัสดิการสังคมแบบชั่วคราว เป็นการรอให้ปัญหาเกิดขึ้นก่อน แล้วจึงให้บริการ ในลักษณะตามแก้ไ้มากกว่าเป็นการป้องกันปัญหาหรือเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่ประชาชน แนวคิดสวัสดิการสังคมแบบนี้ทำให้เกิดการรับรู้ที่ประชาชนที่ใช้บริการของรัฐบาลเป็นผู้ที่ช่วยตนเองไม่ได้ เป็นภาระของสังคม และไม่สามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นการเติบโตและรายได้ประชาชาติ นักเศรษฐศาสตร์เชื่อว่าการพัฒนาส่งผลดีกับประชาชนทุกคนในสังคมเสมือนน้ำหยดรินลงสู่เบื้องล่าง เรียกว่า Trickle down effect ซึ่งในที่สุดชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทุกคนจะดีขึ้น ดังนั้นระหว่างที่เศรษฐกิจกำลังเติบโต สวัสดิการสังคมแบบชั่วคราว จึงมีคุณค่าเพียงการอุดหนุนเล็กน้อย ๆ น้อย ๆ ที่เกิดจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สวัสดิการสังคมแบบนี้ จึงเป็นการตามแก้ปัญหาในลักษณะของการสงเคราะห์ ช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้ามากกว่าการแก้ปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนของประชาชนอย่างจริงจัง ทำให้เกิดการดำเนินคดียื่นผู้ประสบปัญหาทางสังคม เป็นผู้ผิดปกติ มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เป็นคนชั่วช้า เลวทราม เป็นขยะ หรือกากเดนของสังคม วิธีการที่ใช้แก้ปัญหาสังคมจึงอยู่ในรูปของการลงโทษเอาผิด เอาความ จองจำ กักกัน

จากความเชื่อที่ว่า ผู้เกิดมาพิการหรือเป็นคนพิการภายหลัง เป็นผลมาจากบาปกรรมที่เคยทำไว้ หรือการถูกสิ่งศักดิ์สิทธิ์ลงโทษ เนื่องจากได้กระทำความผิดบางอย่าง คนพิการต้องชดใช้กรรม รับการลงโทษจนกว่าจะสิ้นกรรม หรือได้รับการให้อภัยสภาพปัญหา และความทุกข์ยากที่คนพิการประสบอยู่เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ในเรื่องความบกพร่องของอวัยวะ หรือระบบการทำงานของอวัยวะ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลทั่วไปรู้สึกว่าคุณพิการ คือบุคคลไร้ความสามารถ เป็นคนอ่อนแอ รวมทั้งมีลักษณะเป็นคนไร้คนเจ็บป่วย แม้ในรายที่สิ้นสุดการบำบัดรักษาในทางการแพทย์แล้ว ผลแห่งความเชื่อทั้ง 2 ประการนี้ ทำให้คนเป็นจำนวนมากมองว่า ชีวิตของคนพิการเป็นชีวิตที่ไม่มีคุณค่า ทั้งต่อตัวคนพิการเองและผู้อื่น คนพิการจึงถูกแยกออกจากกิจกรรมด้านการเสริมสร้างความพร้อม เพื่อการดูแลตนเอง รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ครอบครัวสามารถเลี้ยงดูคนพิการได้จะเลี้ยงแบบให้อยู่ไปวัน ๆ ส่วนครอบครัวที่ไม่พร้อมจะดูแลคนพิการ จะได้รับการเกื้อกูลจากชุมชน องค์กร การกุศล และบรรดาองค์กรทางศาสนา

กิตติยา (นรามาศ) รัตนกร (2531 : 30) ได้อธิบายถึงการสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการในระยะแรกตั้งอยู่บนพื้นฐานของการให้แก่ผู้ที่ยากกว่า โดยมุ่งแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาเฉพาะหน้า ขณะเดียวกันเพื่อปลดปล่อยความรู้สึกเวทนาสงสารที่เกิดขึ้นในจิตใจของผู้ให้ เมื่อพบเห็นคนพิการ โดยสิ่งที่จัดให้แก่คนพิการส่วนใหญ่อยู่ในรูปของเงินหรือเครื่องอุปโภคบริโภค ตลอดจนความช่วยเหลืออื่น ๆ ที่เป็นรูปธรรม การสงเคราะห์และจัดสวัสดิการในลักษณะนี้ ดำเนินการร่วมกับเพื่อนผู้ด้อยโอกาสกลุ่มอื่น ๆ ด้วย เช่น เด็กกำพร้า คนยากจน คนชรา การเกิดรูปแบบของการสงเคราะห์ในยุคนั้นไม่แตกต่างกัน ในแต่ละประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ เมื่อมี Elizabeth Poor Law สำหรับช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาเดือดร้อน ทำให้เป็นจุดเริ่มต้นของการให้ความสนใจกลุ่มบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือในประเทศต่าง ๆ เมื่อมีการปรับปรุงกฎหมายในระยะต่อมา ทำให้ลักษณะของการสงเคราะห์เริ่มให้เป็นเงิน ในรูปของเงินประกัน เบี้ยเลี้ยงเพื่อยังชีพ เป็นต้น ในสหรัฐอเมริกา จุดเริ่มต้นของการสงเคราะห์คนพิการเริ่มจากการตั้ง Alm Houses เพื่อให้ความช่วยเหลือ ผู้ยากไร้ คนป่วย คนพิการ และหลังจากได้รับเอกราชจากอังกฤษ รัฐให้ความสนใจและรับผิดชอบต่อการช่วยเหลือผู้มีปัญหา กลุ่มต่าง ๆ จนทำให้เกิดสถานสงเคราะห์คนพิการหลายแห่งลักษณะสำคัญของการให้ความช่วยเหลือคนพิการ ด้วยวิธีการสงเคราะห์และจัดสวัสดิการที่ดำเนินการอยู่ในประเทศต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การดำเนินการ โดยรัฐหรือเอกชน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ยากกว่า ซึ่งวิธีและบรรยากาศในการดำเนินงานขึ้นอยู่กับกิจกรรมทางการกุศล เช่น การทำบุญ ทำทาน ทำความดี หรือสร้างกุศล ตามความเชื่อของแต่ละศาสนา
2. เป้าหมายของการดำเนินงาน เน้นที่การบรรเทาปัญหาหรือความเดือดร้อนเฉพาะหน้าแก่คนพิการ และให้ความสำคัญกับการบรรลุเป้าหมายเชิงคุณภาพ
3. การกำหนดว่าจะดำเนินการช่วยเหลืออย่างไร เป็นบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการพิจารณาตัดสินใจของผู้ดำเนินการ
4. การกำหนดปริมาณหรือระดับความช่วยเหลือกำหนดจากสภาพปัญหาหรือความเดือดร้อนของคนพิการ แต่กำหนดจากความพร้อมของผู้ดำเนินการ
5. การดำเนินงานเป็นแบบทางเดียว ไม่ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ดำเนินการกับผู้รับบริการ รวมทั้งไม่ให้ความสำคัญกับการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน โดยเฉพาะผลที่เกิดกับคนพิการที่ได้รับบริการ ทำให้ไม่มีการปรับปรุงรูปแบบและรายละเอียดของการดำเนินงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สุรรัตน์ โลหะขจรพันธ์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การประกอบอาชีพอิสระของคนพิการที่กู้ยืมเงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ จังหวัดนครนายก โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพ อิสระและความต้องการได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ พบว่า คนพิการส่วนใหญ่พิการทางกายเป็นเพศชาย อายุระหว่าง 36-45 ปี สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาหรือจบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น และไม่ได้รับการฝึกอาชีพมาก่อน ลักษณะการประกอบอาชีพอิสระก่อนกู้เงินกองทุนและหลังกู้เงินกองทุน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด คนพิการส่วนใหญ่มีรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระเดือนละ 1.000-2.500 บาท มีหนี้ค้างชำระกองทุน 1-4 เดือน โดยให้เหตุผลว่าประสบภาวะขาดทุน และรายได้ไม่พอเพียงกับรายจ่าย ซึ่งเป็นการสวนทางกับปัญหาและความต้องการของคนพิการ ซึ่งระบุว่าประสบปัญหาขาดความรู้ความเชี่ยวชาญ ความรู้ด้านบริหารจัดการน้อย และมีความต้องการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ในการประกอบอาชีพอิสระปานกลาง นอกจากนี้ คนพิการยังระบุว่า ประสบปัญหาสภาพความพิการมากและต้องการรับรู้ข่าวสารด้านอาชีพ การสนับสนุน ครอบครัวจากชุมชนมาก สำหรับการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทั่วไปของคนพิการกับตัวแปรทั่วไป ของคนพิการ กับตัวแปรต่าง ๆ ที่ระดับนัยสำคัญ .05 พบว่า อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประเภทความพิการ และอาชีพก่อนการกู้เงินกองทุน มีความสัมพันธ์กับปัญหาการประกอบอาชีพอิสระ ระดับการศึกษา ประเภทความพิการ อาชีพก่อนกู้เงินกองทุน มีความสัมพันธ์กับความต้องการได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ และการทดสอบความสัมพันธ์ลักษณะการประกอบอาชีพกับตัวแปรต่าง ๆ ที่ระดับนัยสำคัญ .05 พบว่า ประเภทของอาชีพ จำนวนเงินกู้ยืมที่ได้รับและรายได้มีความสัมพันธ์กับปัญหาการประกอบอาชีพอิสระ ประเภทของอาชีพ จำนวนเงินกู้ยืมที่ได้รับ มีความสัมพันธ์กับความต้องการได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ

สุพรรณรัตน์ นันทไพโรจน์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะคติของคนพิการต่อการสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงในชีวิตภายหลังการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ ศึกษาเฉพาะกรณี : ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงทักษะของคนพิการต่อวิธีการสนับสนุนของศูนย์ฯ ที่จะเสริมสร้างให้เกิดความมั่นคงในชีวิต ภายหลังการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ พบว่า คนพิการ

ส่วนใหญ่ไม่มีรายได้เข้าสู่ศูนย์ เพื่อต้องการมีงานทำและต้องการรวมกลุ่มฝึกอาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังต้องการให้ศูนย์ฯ จัดกิจกรรมที่จะเสริมสร้างให้เกิดการพัฒนาฝีมือตามลำดับและสนับสนุนทุนในการประกอบอาชีพ รองลงมา คือ การจัดงานให้ทำ ผู้ศึกษาให้ข้อเสนอแนะว่า ศูนย์ฯ ควรมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มและพัฒนากลุ่มคนพิการอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนทุนให้คนพิการที่มีความรู้ ความสามารถพิเศษในด้านอาชีพต่าง ๆ ได้เปิดกิจการเป็นของตนเอง ตลอดจนจัดการฝึกอบรมวิชาชีพให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับคนพิการนั้นควรมีการเตรียมความพร้อมด้านสภาพร่างกาย จิตใจ และศึกษาหาความรู้เบื้องต้นในวิชาชีพที่ตนเองสนใจก่อนการเข้ารับการฝึกอบรม และหลังจากฝึกอบรมวิชาชีพแล้ว ควรรวมกลุ่มและติดต่อให้คำปรึกษาซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันและแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้

สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการ” ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการคือ เจตคติของครอบครัว ชุมชน และสังคมส่วนมากเป็นไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ทำให้คนพิการขาดโอกาสทางศึกษา ไม่ได้ได้รับการพัฒนาและขาดโอกาสในการออกสู่สังคม ถึงแม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติการฟื้นฟู รวมทั้งแนวทางและแผนต่าง ๆ ที่เป็นกลไกหลักในการส่งเสริมและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ทำให้บริการด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการขาดทั้งคุณภาพและปริมาณและพัฒนาคนพิการ แต่ในทางปฏิบัติขาดการเอาใจใส่อย่างจริงจังและต่อเนื่องจากรัฐบาล ในขณะที่ทัศนคติของสถานประกอบการ ส่วนใหญ่เปิดรับคนพิการที่มีความรู้ความสามารถมากยิ่งขึ้น แต่ทั้งคนพิการและสถานประกอบการยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละฝ่ายได้ เนื่องจากขาดข้อมูลข่าวสารและขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจ้างงานคนพิการ เนื่องจากปัญหานี้เป็นวิกฤติเฉียบที่ทำให้สูญเสียทางเศรษฐกิจ และมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

สุวิมล วิมลกาญจน (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาการติดตามผลการใช้สิทธิประโยชน์ด้านอาชีพตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 พบว่า กลุ่มคนพิการที่อยู่ในระหว่างการฟื้นฟูสมรรถภาพจะขอรับการฝึกอาชีพมากที่สุด ขณะที่กลุ่มที่ผ่านการฝึกอาชีพแล้วเป็นผู้พิการทางการเคลื่อนไหวจะขอรับบริการด้านการจัดหางาน ส่วนผู้พิการทางการมองเห็นจะขอใช้บริการกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพอิสระ สำหรับกลุ่มที่ประกอบอาชีพอยู่ในปัจจุบัน จะใช้บริการจัดหางานมากที่สุด ปัญหาทางเศรษฐกิจที่คนพิการประสบ คือ

รายได้ไม่เพียงพอ ไม่มีทุนประกอบอาชีพอิสระ ทุนที่รัฐให้กู้ยืมมีปริมาณไม่เพียงพอต่อการลงทุน สำหรับด้านประสิทธิภาพในการให้บริการส่วนใหญ่รู้สึกไม่พอใจทั้งในด้านระยะเวลาที่ใช้ในการขอรับบริการ ความยุ่งยาก ขั้นตอนที่ใช้ ในการติดต่อ ความสม่ำเสมอในการติดตามผลการให้บริการ จำนวนสถานที่ในการให้บริการและการอำนวยความสะดวกของสถานที่นั้น ๆ ในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการจะประสบปัญหาแตกต่างกันไปในแต่ละงาน แต่สาเหตุของปัญหาเกิดจากตัวบุคคล ระบบบริหารจัดการ ตลอดจนนโยบายและแผนงานที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์จริง ส่วนนายจ้าง พบว่า เริ่มมีเจตคติที่ดีต่อคนพิการมากขึ้น แต่การจ้างงานคนพิการต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของสถานประกอบการควบคู่ไปด้วย

สุรพล ปธานวนิช ศักดิ์ศรี บริบาลบรรพตเขตต์ และภาวนา พัฒนศรี (2541 : บทคัดย่อ) รายงานการวิจัยเรื่องชีวิตการทำงานของลูกจ้างพิการในประเทศไทย ศึกษาสถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 200 คนขึ้นไป พบว่ามีเพียงร้อยละ 15-20 เท่านั้นที่ปฏิบัติตามกฎหมาย โดยจ้างลูกจ้างพิการ อุตสาหกรรมที่จ้างลูกจ้างพิการมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ ชุมชน บริการสังคม บริการส่วนบุคคล และอุตสาหกรรมการเงิน การประกันภัย และ อสังหาริมทรัพย์ ตามลำดับ สำหรับตำแหน่งที่ได้รับจ้างงานมากที่สุด ได้แก่ งานเสมียน สำนักงาน งานบริการ และช่างเทคนิค ทั้งนี้ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวมีโอกาสได้รับการจ้างงานมากที่สุด ในขณะที่ผู้พิการทางสติปัญญาไม่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานเลย การจ้างงานคนพิการในอนาคตมีแนวโน้มที่ดีขึ้น รวมทั้งมีการพัฒนาตำแหน่งงานมากขึ้น และจากการประเมินของหัวหน้างาน พบว่า ลูกจ้างพิการมีประสิทธิภาพในการทำงานอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ชีวิตความเป็นอยู่ส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ แต่ไม่มีปัญหาในเรื่องของการเดินทางไปทำงาน

สุวิทย์ วิบูลผลประเสริฐ และคณะ (2540 : 94-107) ศึกษาวิจัยเรื่องระบบบริการทางการแพทย์เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการจัดบริการ สาธารณสุขและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการ (Supply side) ปัญหาและความต้องการของคนพิการ (Demand side) โดยศึกษาลักษณะและสถานะความพิการในระดับปัจเจก ความคิด ความเชื่อ และการให้ความหมายต่อภาวะความพิการ รวมทั้งศึกษาสภาพสังคม ความสัมพันธ์ทางสังคม และวิถีการดำเนินชีวิตของคนพิการ นอกจากนี้ยังศึกษาการรับรู้ ต่อพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 รวมทั้งสิทธิประโยชน์และความต้องการทางการแพทย์และทางสังคมของคนพิการ พบว่า คนพิการส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับคนพิการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และส่วนใหญ่ยังไม่ได้ไปจดทะเบียนคนพิการ หรือไป

ออกหนังสือรับรองที่สถานบริการ เนื่องจากโอกาสในการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน โดยเฉพาะผู้นำในหมู่บ้าน ไม่ทราบเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการเลย ในรายที่รับรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 คือการรับรู้ว่าจะได้รับการรักษาฟรี และรับรู้สิทธิประโยชน์ภายใต้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 เป็นอย่างดี และมีประสบการณ์การรับบริการทางการแพทย์

วาสนา ตะเกาหงส์ (2537 : บทคัดย่อ) การศึกษาเรื่องการสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ โดยพบว่า สถานประกอบการเห็นด้วยกับการจ้างงานคนพิการ และการบังคับใช้กฎหมาย แต่มีเรื่องผลประโยชน์ของสถานประกอบการเป็นอุปสรรคต่อการมีงานทำของคนพิการ ทำให้นายจ้างส่วนใหญ่ไม่ต้องการรับคนพิการเข้าทำงาน ในส่วนของคนพิการ ร้อยละ 76.7 ต้องทำงานเป็นลูกจ้าง เพราะมีเงินทุนไปประกอบอาชีพส่วนตัว สำหรับกลุ่มที่ต้องการประกอบอาชีพส่วนตัวให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพที่มั่นคง เป็นอิสระและมีรายได้มากกว่า การเป็นลูกจ้าง สำหรับแนวทางในการสร้างโอกาสการมีงานทำให้คนพิการ ได้แก่ ประสิทธิภาพของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่เพียงพอทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ซึ่งตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ

สิรินาถ บุญเกียรติ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเตรียมการของสถานประกอบการในการจ้างงานคนพิการ ศึกษาเฉพาะสถานประกอบการที่เข้าร่วมสัมมนา เรื่องพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 พบว่า สถานประกอบการเชื่อว่าคนพิการสามารถทำงานได้เมื่อได้รับการพัฒนาและฝึกอบรม โดยหน้าที่การดูแลฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นของรัฐบาลและครอบครัวของคนพิการ ในด้านความพร้อมของสถานประกอบการในการเตรียมจ้างงานคนพิการ พบว่า การบริหารงานบุคคลของสถานประกอบการไม่แน่ใจในระดับความสามารถของคนพิการ โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับคนทั่วไป ด้านการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน สถานประกอบการไม่แน่ใจว่าการลงทุนจะคุ้มกับผลที่ได้รับหรือไม่ ส่วนด้านค่าจ้างและสวัสดิการสถานประกอบการยินดีที่จะจัดให้แก่ลูกจ้างพิการ

โกมินทร์ ชาวนาใต้ (2531 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจของลูกจ้างพิการที่ได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน ศึกษาเฉพาะกรณี ลูกจ้างพิการที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพจากศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน กรมแรงงาน พบว่า สังคมมีแนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ โดยเฉพาะลูกจ้างพิการซึ่งเคยมีความรู้ความสามารถ หากได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพสามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับเหตุผลที่ลูกจ้างพิการส่วนใหญ่เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพในศูนย์เพราะต้องการฝึกอาชีพ ปัญหาสำคัญก่อนเข้ารับการฝึก ได้แก่

ปัญหาทางเศรษฐกิจ ลูกจ้างพิการ ร้อยละ 72.92 และ 77.08 ปรับตัวด้านเศรษฐกิจและสังคมได้ตามลำดับ ส่วนร้อยละ 56.25 สามารถปรับตัวด้านจิตใจได้ ร้อยละ 87.5 พึงพอใจต่อการอยู่กับครอบครัว ร้อยละ 64.58 พึงพอใจต่องานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน นายจ้างร้อยละ 73.53 เห็นว่า ลูกจ้างพิการสามารถประกอบอาชีพได้เหมือนเดิม สมาชิกในครอบครัวของลูกจ้างพิการ ร้อยละ 97.56 เห็นว่าการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการมีประโยชน์โดยตรงต่อตัวลูกจ้างพิการ โดยเฉพาะการทำงานและความสามารถในการช่วยตนเอง ปัญหาอื่น ๆ ที่พบ ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับลูกจ้างและครอบครัว ปัญหาด้านตลาดแรงงาน ตลอดจนปัญหาด้านการให้บริการของศูนย์

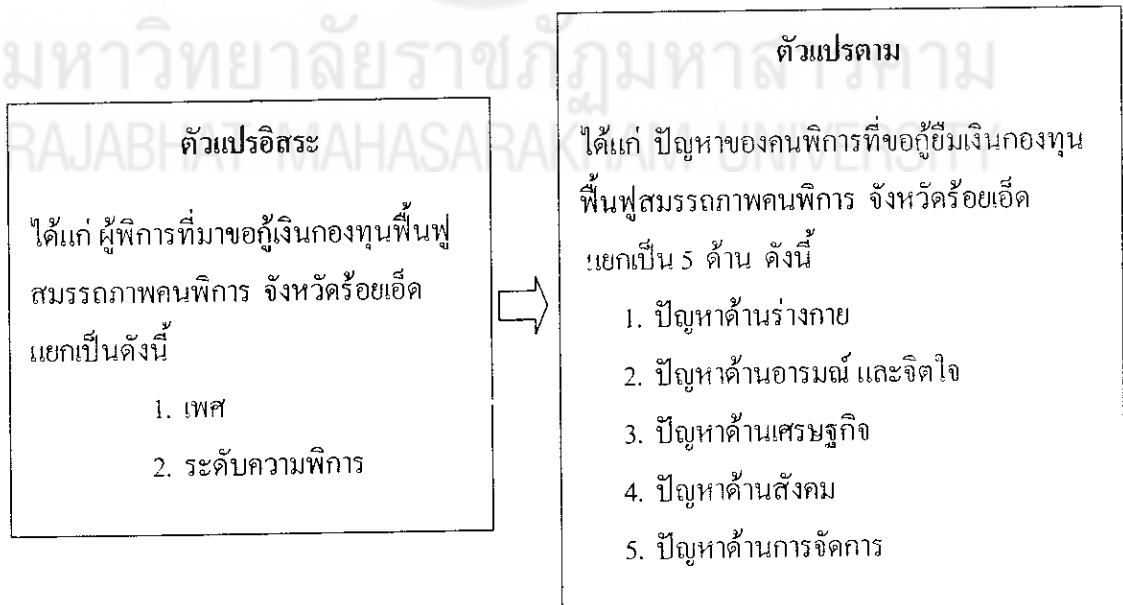
จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าผู้พิการส่วนใหญ่จะประสบปัญหา ด้านร่างกาย สภาพความพิการทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้อย่างเต็มที่ และขาดโอกาสที่จะประกอบอาชีพที่ใจรัก ทางเศรษฐกิจคือรายได้ไม่เพียงพอไม่มีเงินทุนประกอบอาชีพ ทุนที่รัฐให้กู้ยืมไม่เพียงพอต่อการลงทุน ปัญหาด้านสังคม ได้แก่ เจตคติของครอบครัว ชุมชน สังคม และสถานประกอบการส่วนใหญ่ไม่แน่ใจในระดับความสามารถของผู้พิการ ทำให้ผู้พิการขาดโอกาสทางการศึกษาและขาดโอกาสในการออกสู่สังคม และปัญหาด้านจิตใจ ผู้พิการต้องการได้รับกำลังใจและการสนับสนุนจากครอบครัวในการประกอบอาชีพ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ฮาร์เปอร์ และ มอมม์ (2537 : 92-93) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง Self-Employment for Disabled : Experiences form Africa Asia by Malcolm Harper and Willi Momm สรุปได้ดังนี้ ข้อจำกัดที่เกิดจากความพิการ อาจหรือไม่อาจมีผลในการทำงานของคนพิการนั้นทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงไม่อาจสรุปได้ว่างานหรืออาชีพใดเหมาะสมกับคนพิการประเภทใด การตัดสินใจเลือกอาชีพให้แก่คนพิการนั้นให้คำนึงถึงสภาวะแวดล้อมของคนพิการแต่ละคนและความพิการของบุคคลนั้นประกอบกัน สภาวะแวดล้อมในที่นี้หมายถึงการสนับสนุนของครอบครัว เจตคติของชุมชน ปัญหาการเดินทางระหว่างที่อยู่อาศัยของคนพิการกับตลาดที่ผู้พิการจะนำสินค้าหรือบริการไปขาย การสนับสนุนจากครอบครัวนับว่ามีความสำคัญมากสำหรับผู้พิการ แต่สำหรับคนปกติที่ว่างงานครอบครัวมีความสำคัญน้อยกว่า ถ้าหากคนพิการจำเป็นต้องออกจากบ้านไปหางานทำเขาไม่เพียงแต่รู้สึกว่ามีอุปสรรคในการเดินทางเท่านั้น แต่เขาจะรู้สึกว่าการสนับสนุนจากครอบครัวด้วย คนพิการที่สามารถทำงาน ที่บ้านหรือใกล้บ้าน จะสามารถค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาโดยสิ้นเชิงไปสู่การพึ่งพาตนเองเท่าที่จะเป็นไปได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษา แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ คนพิการมีความสำคัญมีคุณค่าในความเป็นมนุษย์ มีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือให้มีงานทำตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 คนพิการมีความจำเป็นต้องทำงานเพื่อเลี้ยงชีพ การแสดงคุณค่าในตนเอง และเป็นการแสดงความสามารถในการพึ่งตนเอง คนพิการก็เหมือนเช่นคนปกติทั่วไปที่ต้องการอาชีพที่ตนสนใจ และตรงกับความรู้ความสามารถของตนเอง ต้องทำงานเพื่อแสดงความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง และต้องการงานทำให้เกิดความรู้สึกว่าประสบความสำเร็จ แต่ความแตกต่างทางด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ สังคมและการจัดการทำให้คนพิการเกิดปัญหาต่อการประกอบอาชีพ ในขณะเดียวกันผู้พิการที่ขอกู้ยืมเงินเพื่อประกอบอาชีพ ต้องการได้รับการส่งเสริมจากครอบครัว ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อคนพิการได้รับเงินกู้ยืมเพื่อไปลงทุนประกอบอาชีพแล้วสมควรศึกษาผลลัพธ์ดังกล่าว เพื่อดูว่าคนพิการสามารถนำเงินไปประกอบอาชีพ มีรายได้เลี้ยงดูตนเองตามเจตนารมณ์ของกองทุนหรือไม่ และยังทำให้ทราบถึงสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นถึงปัญหาอุปสรรคซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องแก้ไขเพื่อประโยชน์ต่อผู้พิการ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตการศึกษาปัญหาของผู้พิการที่กู้ยืมเงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังแผนภูมิที่ 2



แผนภูมิที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย